

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H. G. Orik:

Tirmaet C. Licht

1875 - 1925.

FIRMAET C. LICHT

1875—1925

FIRMAET C. LICHT

1875–1925

EN LEVNEDSSKILDRING
AF DETS GRUNDLÆGGER OG EN OVERSIGT
OVER DETS ARBEJDER GENNEM 50 AAR

UDARBEJDET AF H. G. OLRIK

KØBENHAVN
TRYKT I LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
1925

DETTE SKRIFT ER TRYKT SOM MANUSKRIFT
I 250 NUMMEREREDE EKSEMPLARER,
HVORAF DETTE ER

No.....

FRISER OG VIGNETTER ER TEGNEDE AF
PROFESSOR HANS TEGNER
REPRODUKTIONERNE ER UDFØRTE HOS
BERNH. MIDDELBOE

Den 7. Januar iaar var der hengaaet 50 Aar, siden min Fader, Murmester C. LICHT, løste Borgerskab i Kjøbenhavn.

Som Indehaver af den Forretning, hvortil Grunden da blev lagt, har jeg i taknemmelig Erindring om min Faders Livsgjerning ønsket overfor en snevrere Kreds at give nogle Oplysninger om den Virksomhed, som Firmaet C. LICHT kan se tilbage paa gennem et halvt Aarhundrede.

Formen, under hvilken dette Tilbageblik har fæstnet sig, er blevet dels en Levnedsskildring af Firmaets Grundlægger og første Leder, dels en tidsordnet Oversigt over de større Arbejder, som Firmaet har udført i Aarene 1875—1924. Baade Biografien og Oversigten er udarbejdet paa Grundlag af Forretningens Bøger og øvrige Arkiv.

Det Portræt, der ledsager Skriftet, er Gengivelse af et Fotografi, som Museumsinspektør P. HAUBERG tog i Sommeren 1902, medens min Fader var beskæftiget med Istandsættelsen af Gurre Slots Ruin. Vignetten Side 93 er en Gengivelse af et Skjold, som hænger paa Murerlaugets „Velkomst“.

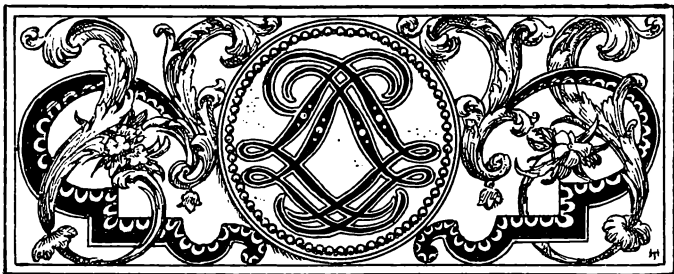
Philippavej 5, i Januar 1925.

O. LICHT

Sicht

C. W. R. LICHT
EN LEVNEDSSKILDRING

Slægten LICHT er, som Navnet antyder, af tysk Oprindelse. I den af den tyske Genealogforening Herold udgivne „Genealogisches Handbuch bürgerlichen Familien“ 3. Bind 1894 (optrykt 1907) er optaget Stamtavlen over en Linie af Slægten LICHT, hvis ældste Mand nævnes ca. 1500, og hvis Efterkommere endnu lever i Sachsen og Thüringen. Til Thüringen — nærmere betegnet: Omegnen af Gotha — synes samtlige Linier at kunne føres tilbage; de omfattede efter Haandbogen paa dens Udgivelsestid henved 300 levende Medlemmer spredt over Tyskland, Østerrig, Frankrig, Holland, *Danmark*, Rusland og Nordamerika. Det er oprindelig en Haandværkerslægt, hvis Medlemmer for det meste tillige har været Grundejere, men Efterkommerne har indtaget alle Slags borgerlige Stillingen. Som fælles for adskillige af Slægtens Grene omtaler Haandbogen, at de fører et Vaabenmærke med et brændende Lys paa en gylden Lysestage i blaat Felt; Hjælmtegnene er snart en 5- eller 6-oddet Stjerne mellem to blaa Vinger, snart to i rødt og sølv delte Vesselhorn; dette sidste Vaaben førtes ifølge Haandbogen af den ved Slutningen af det 16. Aarhundrede

i Hamborg blomstrende Slægt DE LICHT. Baade Murmester C. W. R. LICHT og hans Sønner har som Mærke benyttet det brændende Lys med et Møl, der flyver ind i dets Flamme, og derover Motto'et: *Damnorum tentamen.*

Som Slægtens ældste Mand her i Landet og Stamfader til en blomstrende Efterslægt staar den HEINRICH LICHT, der i 1701 var Kammertjener hos Kong Frederik IV og i 1707—09 omtales som Regiments-Feltskær ved Drabantkorpset; i 1712 beskikkedes han til Auktionsdirektør i Kjøbenhavn, hvor han antagelig er død i August 1718. I sit Ægteskab med MARGRETHE EVERS havde han 9 Børn, hvoraf 3 døde som spæde; den ældste Datter ægtede den kgl. Livmedicus M. W. v. ASPERN; den næstældste blev gift med Præsten D. G. C. ZWERGIUS, bekendt af sit Skrift: *Det siellandske Cleresies Historie*; af Sønnerne gik den ældste Militærvejen, og den yngste blev Student og Sogndegn til Fuglse og Krønge Menighed paa Lolland, medens de to blev Læger; af disse blev den næstyingste Dr. medicinæ ved Kjøbenhavns Universitet, Hofmedicus og Læge ved Søkadetkorpset, medens den yngste, CHRISTIAN LICHT (1709—1758) blev Regimentsfeldtskær — og tillige Gæstgiver — i Esbønderup samt Amtskirurg i Kronborg Amt; hos ham tog Moderen Ophold efter sin Ægtefælles Død. Af CHRISTIAN LICHTS 6 Børn i hans 2. Ægteskab med ANNA GYDE RASCH, Søster til Regimentsskriver OTTO CHRISTIAN RASCH paa Kronborg Ladegaard, døde de 4 som smaa; en Søn angives at være bleven Maler og Forgylder; han levede i 1784 paa Augustenborg paa Als; den yngste Søn, JENS RASCH LICHT (1747—1816) blev Student fra

Frederiksborg 1766 og blev, efter nogle Aars Virksomhed som privat Informator og Skoleholder, i 1782 beskikket til Degn i Melby (Strø Herred). I 1815 tog han sin Afsked fra dette Embede, som han forgæves havde søgt at ombytte med et andet og bedre, og døde Aaret efter hos sin næstældste Søn, der havde været Underofficer og senere blev Smed og Husmand i Asserbo († 1832). Den ældste af Sønnerne, CHRISTIAN FREDERIK RASCH LIGHT (1773—1824) kom i Snedkerlære og nedsatte sig 1813 som Maskinbygger i Vordingborg; med sin Hustru, ANE KIRSTINE KJÆR, der overlevede ham i mange Aar og først døde i 1863, havde han 8 Børn, af hvilke den næst yngste Søn, HANS HENRIK LIGHT (1814—1886) blev Student fra Vordingborg 1833 og døde som Sognepræst til Horne Menighed i Fyens Stift. Den yngste af Sønnerne, ADAM LIGHT (1818—1883) tog Borgerskab som Tømmermester i Kjøbenhavn efter først at have arbejdet her, senere i Roskilde; i sit Ægteskab med JACOBINE ANDREASSINE CAROLINE OLSEN (født i Roskilde 1818; død smstd. 1864) havde han 5 Børn, 3 Sønner og 2 Døtre; det er om den ældste Søn af dette Ægteskab de følgende Blade vil handle.

I

CHRISTIAN WILHELM RASK LIGHT, ældste Søn af Tømmermester ADAM LIGHT, fødtes i Kjøbenhavn den 17. December 1843 og blev, efter at være hjemmedøbt, fremstillet i Holmens Kirke den 10. Marts n. A.; et Par Aar efter hans Fødsel flyttede Forældrene til Roskilde. Efter sin Konfirmation den 18. April 1858 i Trinitatis Kirke — han boede dengang hos sin ældste Far-

broder i Kjøbenhavn — kom CHRISTIAN LICHT i Murerlære i Roskilde hos Murmester F. J. BRUUN, men det var i Kjøbenhavn, at han — i December 1861 — af lagde Svendeprove, hvad der paa dette Tidspunkt, under Indflydelse af de gamle Lavforhold, gav mest Anseelse indenfor Faget. Lyst til at se sig om og Trang til at dygtiggøre sig i Faget i Forening med friskt Arbejdsmod og sejt Udholdenhed lod ham ikke blive rolig paa samme Sted og hurtig slaa fast Rod; han maatte, efter god gammel Haandværkerskik, ud at se sig om og sætte sig ind i andre Forhold. Derfor søgte han ud i Provinsen og førte i nogle Aar et rask Svendeliv i Landets forskellige Egne. Han var saaledes i disse sine Vandreaar med ved Genopbyggelsen af Nørre Sundby efter den voldsomme Brand den 17. Juni 1865, da 53 Gaarde og Huse gik op i Luer og hurtigst muligt atter skulde bygges op; det var ved denne Lejlighed, han traf og sluttede Venskab med sin senere mangeaarige Medarbejder FRIEDERICH JÜRGEN CHRISTIAN ELSNER (1842—1918), der ogsaa som Svend deltog i de omfattende Genopbygningsarbejder. I Aalborg blev LICHT udskrevet som Soldat og mødte 1. Juni 1866 ved Laboratorieafdelingen i Kjøbenhavn; den 23. September s. A. blev han Underkorporal og forfremmedes 23. September 1867 til Korporal; som saadan paatog han sig et Aars Kapitulation (o: Tjeneste), og det var vel i denne Tid, medens han laa paa Strandgadens Kaserne paa Christianshavn, at han (som Professor ERIK SCHIØDTE i en i det følgende oftere benyttet Artikel i „Illustr. Tidende“ Nr. 38 for 21. Juni 1891 fortæller) „hver Eftermiddag ombyttede Uniformen med Arbejdsdragten og deltog i Muringen af en Villa

paa Amalievej“. I 1870 finder vi ham som Formand ved Opførelsen af en Forpagterbolig med Stald og Mejeri paa Havlykkegaard paa Lolland, ligesom han ledede Opførelsen af en med Flintesten beklædt Bygning paa Øen Lindholm, begge Steder under Grevskabet Knuthenborg; ved Bygningerne paa Havlykkegaard, der hovedsagelig opførtes af kløvet Granit, fik han Anvendelse for de Erfaringer med Hensyn til dette Materiale, som han allerede havde indvundet i Jylland og senere fik rig Anvendelse for bl. a. ved Opførelsen af Klemens Kirke paa Bornholm. I Sommeren 1872 arbejdede han som Formand paa Brøndbyvester Præstegaard; fra August 1872 til ind i Oktober 1873 var han Formand ved Ombygningen af Hovedbygningen paa Giesegaard under Ledelse af Arkitekt J. TH. ZELTNER, og fra Efteraaret 1873 slog han sig ned i Hovedstaden eller dens Nærhed, hvor han bl. a. fra Juli til December 1874 arbejdede som Formand paa Opførelsen af den for en Række Kommuner fælles Fattiggaard Stolpegaard i Gjentofte Sogn.

Den 7. Januar 1875 løste C. LICHT Borgereskab som Murer i Kjøbenhavn, og selv om det endnu har været som Formand for en Kollega, at han i Aarets første Maaneder har fortsat med et i det foregaaende Aar paa-begyndt større Arbejde paa Ejendommen Lille Ravnsborg paa Bernstorffsvej, hvor der endnu arbejdes ind i 1876, viser hans Regnskabsbog for dette Aar tydelig nok, hvorledes det ene lille Arbejde har efterfulgt det andet, og hvordan bestandig nye Forbindelser er knyttet med Kunder, hvis Navne Aar efter Aar findes i Hovedbøgerne som stiltfærdige Vidner om Tilfredsheden med det Arbejde, den unge Murmester leverede.

Fra Foraaret 1875 daterer sig hans første, i Forening med F. J. C. ELSNER for fælles Regning opførte større Beboelsesbygning i Tjørnegade Nr. 4 (for hvilken Med-ejendomsforholdet først opløstes i 1885, da LICHT afstod sin Halvpart til ELSNER), men det første af de store og omfattende Arbejder for offentlige Institutioner, af hvilke LICHT i Aarenes Løb skulde komme til at udføre saa mange, blev overdraget ham kun 2 Aar efter, at han havde etableret sig, idet Kjøbenhavns Magistrats 2. Afdlg. under 3. Marts 1876 antog LICHTS Tilbud paa Murarbejdet ved det Epidemihospital til Behandling af akute, smitsomme Sygdomme, som Byen i Aarene 1876—79 lod opføre paa Blegdamsvej efter Tegning af Bygningsinspektør, Arkitekt H. V. FRIEDERICHSEN. Dette første Tilbud omfattede Opførelsen af en Administrations-, en Material-, en Mellem- og en Staldbygning; ved nyt Tilbud i April 1876 overtog LICHT yderligere Murarbejdet paa to dobbelte Patientbygninger (Litra A-D). Man kan let forestille sig den Betydning, det har haft for ham som ung selvstændig Mester straks at kunne slaa fast, hvorledes *han* mente, at et saadant Arbejde skulde og kunde udføres; i den ovennævnte Artikel af ERIK SCHIØDTE omtales, hvorledes LICHT her fandt Lejlighed til at vise sin solide Dygtighed som Murer ved Hospitalets Hoved- og Patientbygning „hvor Fagmænd med Fornøjelse betragter Mur- og Pudsearbejdet i det monumentale Portparti“.

Den følgende Fortegnelse, der nævner alle de større Arbejder som LICHT i de 27 Aar, det forundtes ham at virke, har udført, viser tydeligt, hvorledes han evnede at udnytte den meget betydelige Arbejdskraft, han raadede over, hvor uforsagt han paatog sig det

ene større Arbejde efter det andet, og hvorledes Kredsen af dem, der benyttede sig af hans Erfaring og Dygtighed, udvidedes Aar efter Aar. Var der, som rimeligt er, Perioder hvor det gennem hans Breve og Optegnelser skimter igennem, at han syntes, der var for lidt at gøre, at han var uheldig med sine Tilbud og „bestandig kun naaede at blive næst- eller tredienæst“ (en saadan Klage findes f. Eks. i Brev af 12. Februar 1890), saa maa det dog ved Siden heraf erindres, at enkelte Arbejder var saa vidtløftige, at de strakte sig over mere end et eller to Aar og i den Tid gav ham nok at bestille, og det kan ikke antages, at LICHT paa noget Tidspunkt i sit virksomme Liv har følt sig kørt bagud eller underkendt i Konkurrencen med sine jævnbyrdige Kolleger. Paa den anden Side fandt han det ganske i sin Orden, da han selv blev ældre, at de yngre kom frem, og Konkurrencen bestod da fra hans Side først og fremmest i at levere Arbejde saa godt, at Konkurrenterne paa *dette* Felt — og Bygherrerne naturligvis ogsaa — maatte anerkende dets ypperlige Kvalitet. Det vil føre for vidt her at gennemgaa hver enkelt af hans Entrepriser; der kan kun dvæles ved de mest markante af dem. Det maa da erindres, at den Tid, paa hvilken LICHT etablerede sin Forretning, var præget af Befolkningens stærke Tilvækst, af det materielle Opsving, efter at den første stille Periode ovenpaa Nedgangsaaene som Følge af Krigen var ophørt, og af selve Hovedstadens Udvidelsestrang, der havde sprængt Voldene og taget „Forstæderne“ ind under Udviklingen af nye Gader og Bebyggelser. Hertil kom, eftersom Aarene gik og den almindelige Velstand tiltog, Trangen til at erstatte gammelt med nyt

og til at istandsætte, ofte ombygge, de ældre Bygningsværker, der fortjente en Istandsættelse, alt eftersom Sansen for pietetsfuld og kyndig Restaurering greb om sig og — til alt Held — blandt Landets Arkitekter forefandt Mænd, der raadede over Evne og Kultur nok til her at yde det ypperlige. Paa dette sidste Felt laa ogsaa for LICHT de Veje aabne, ad hvilke han naaede til at yde sin betydeligste Indsats som Mester i sit Fag. Derimod blev han aldrig den nye Tids Mand paa den Maade, at han blev lodtagen i 80-ernes hæsblæsende Kapløb om at opføre Nybygninger paa de Arealer, der nu i Kjøbenhavn blev lagt ud til Bebyggelse paa det gamle Glacisterræn og andetsteds, hvorved Formuer kunde skabes, men hvor de — endnu lettere — kunde gaa og ogsaa gik tabt. Det samfundsnyttige var tidligt for LICHT en Faktor af megen Betydning, og hvor en Indsats paa dette Omraade skulde gøres, var han gerne med. Dette falder sikkert ogsaa i Traad med, at han, efter at den første Forbindelse med det offentlige Arbejder var gjort ved det store Hospitalsarbejde, snart søgte og fik andre kommunale Bygningsarbejder, ved hvilke den øjeblikkelige Fortjeneste maaske ikke var saa stor, men hvor han dels kunde skabe sig Erfaringer paa særlige Omraader, der senere kunde udnyttes, dels ved at vinde sine Bygherrers Tilfredshed kunde bevare og fortsætte Samarbejdet. Saaledes fik han allerede i 1878 ved Opførelsen af en Skolebygning i Sundbyøster for Taarnby Sogneraad og en anden, for Kjøbenhavns Magistrat, paa Kapelvej, en Føling med denne særlige Art af Bygninger, der oftere kom ham tilgode, saaledes ved Opførelsen af Mathæusgadens Skole for Kjøbenhavns

Kommune i 1882 og, samme Aar, af Bygningen til en Borger-skole paa Frederiksberg Bredegade; Aaret efter fulgte Opførelsen af den store Borgerdydsskole paa Hjørnet af Østerbrogade og Stockholmsgade og i den følgende Tid omfattende Arbejder ved Mariboës Skole samt — i 1895 — en Bygning for J. M. Hertz's Privatskole paa Hjørnet af Vodroffsvej og Philippavej. For Magistraten byggede han i Aarene 1883 og 84 nye Gymnastikhuse ved Skolerne i Baadsmadsstræde og St. Hansgade, og fra disse Aar og lige til Kjøbenhavns Kommune gik over til at benytte en kommunal ansat Murmester varetog Firmaet C. LICHT de aarlige Istand-sættelser af en stor Del af Kommunens Skoler og andre Bygninger rundt om i Byen.

Aaret 1879 bragte LICHT et nyt omfattende kommunalt Arbejde ved Opførelsen af det kgl. Opfostringshus paa Kalkbrænderivej, til hvis Bygning Arkitekt L. H. KNUDSEN havde givet Tegning, og for Kjøbenhavns Magistrat udførte LICHT fremdeles: i 1883 Murarbejdet ved Brand- og Politistationen paa Fælledvej med Professor H. J. HOLM som Arkitekt; i 1885 den nye Bygning for Abel Cathrines Stiftelse efter Tegning af Professor H. B. STORCK; i 1888 en Gasbeholder til Gasstationen ved „Lille Mølle“ paa Christianshavn; i 1898—1900 de omfattende Funderingsarbejder m. v. for Kloakpumpestationen paa Kløvermarksvej; i 1899 en Bygning for et Vandgasværk paa Østre Gasværk og i 1901 en Barak paa Øresundshospitalet. Det største kommunale Arbejde, LICHT fik Lejlighed til at udføre — Raadhusets Hovedbygning, der paabegyndtes i 1894 — vil blive omtalt i det følgende.

Samme Aar som LICHT tog fat paa Opfostringshusets

store Komplex af Bygninger, havde han sluttet sin første Kontrakt med „Arbejdernes Byggeförening, stiftet 1865 af Burmeister & Wains Arbejdere med det Formaal at opføre smaa Huse til 1 og 2 Familier“. Tilbudet — af 12. Juni 1879 — gik ud paa Opførelsen af 29 Huse i Wiedeweltsgade og blev efterfulgt af en Række lignende Aftaler: i 1880 27 Huse i Jens Juelsgade; i 1881 25 Huse i Abildgaardsgade; i 1882 23 Huse i Eckersbergsgade; i 1883 20 Huse i Skovgaardsgade; i 1884 19 Huse i Høyensgade; i 1886 33 Huse i Freundsgade og Jerichausgade; i 1887 22 Huse i Ernst Meyersgade og endelig i 1891 42 Huse i Weysesgade, Kildevældsgade og Landskronagade. Medens alle disse — ialt 240 — Huses Opførelse med F. BÖTTGER som Arkitekt ikke synes at have skaffet LICHT Ærgrelse eller Bekymring af nogen Art, var dette i høj Grad Tilfældet med de 3 Hold — ialt 36 Huse — som han i 1900 paatog sig at udføre for „Valbyes Arbejders Byggeförening“ ved Remisevej. Uheldig Administration fra Foreningens Side, manglende Evne hos Underentreprenørerne til at præstere deres Del af Arbejdet og vel ogsaa i det hele Virkningen af den nys afsluttede store Lock'out, der i saa høj Grad forandrede Forholdet mellem Arbejdsgiver og Arbejder, bidrog til at skaffe LICHT flere Ærgrelser og direkte økonomiske Tab ved denne ene Entreprise end ved nogen tidligere; at han selv paa dette Tidspunkt var mærket af Sygdom, har næppe gjort ham Foretagendet lettere.

Med Udgangen af 1880 traadte LICHT i Forbindelse med en ny Bygherre: de sjællandske Statsbaner, der paa denne Tid foretog omfattende Nybygninger ved

Kjøbenhavns Station. Det Arbejde, han her fik at udføre, bestod i den endnu i et lille Stykke bevarede Hegnmur ud mod Vesterbrogade, Varehusbygningen mod Gl. Kongevej (nu Trommesalen) og den afsluttende 2-Etages Embedsbolig mod samme Gade; hele Komplekset havde en Facade paa ca. 208 løbende Alen; Hovedentreprenøren var Tømmermester F. FRANDSEN. Ogsaa det følgende Aar — 1882 — udførtes ret store Murarbejder paa Kjøbenhavns Hovedbanegaard, og i 1885 overtog LICHT Opførelsen af en Postbygning paa Frederiksberg Banegaard.

Imidlertid havde han i Maj 1884 faaet et Arbejde, som kom til at betyde saare meget for den Retning, i hvilken hans Virksomhed fremtidig skulde komme til at gaa baade ved Arbejdets Art og ved de Mænd, det bragte ham i nær Berøring med; det var Opførelsen af en ny Kirkebygning i St. Klemens paa Bornholm efter Tegning af Arkitekt L. H. KNUDSEN. Alleerede i 1878 havde denne Nybygning været paa Tale, og det faldt naturligt, at LICHT, som netop paa denne Tid var traadt i Forbindelse med L. H. KNUDSEN, efter hvis Tegning han i 1877 havde opført en anelig Bygning paa Hjørnet af Frederiksborg- og Linnésgade og i 1879 samarbejdede med paa det kgl. Opfostringshus, blev den, der udarbejdede de specificerede Overslag over Arbejdet, som i Aarene 1878—80 gik forud for den endelig vedtagne Bygningsplan. Meningen var at opføre Kirken af Granit hugget paa Stedet, og til dette Materiale havde LICHT fra sine yngre Aar et betydeligt Kendskab baade fra Jylland og Lolland; han havde altsaa Betingelser for ogsaa paa dette særlige Felt at gøre Fyldest. En af Vanskelighederne ved Arbejdets

Udførelse var den Omstændighed, at LICHT jo ikke selv kunde være til Stede og føre det daglige Tilsyn; i Murformand H. F. KRONE fik han dog en paalidelig og interesseret Formand, og den bevarede Brevveksling mellem Mester og Formand tillader os at følge Arbejdets Gang i alle Detailler; de viser den førstes Evne til med Ro og Omtanke at foretage de indledende Arbejder og beherske de talrigt mødende Vanskeligheder, der taarnede sig op under Arbejdets Gang lige fra Begyndelsen i Maj 1881 til dets endelige Afslutning i 1883, og den sidstes Iver for at gøre sit bedste og svare til den Tillid, der vistest ham. Det kneb iøvrigt stærkt med at skaffe brugelige Arbejdere til det uvante Materiale; de stedlige Fagfolk saa ikke helt blidt til „Kjøbenhavnernes“, der her fik Indpas paa deres lille Ø; selve Stenmaterialets Tilvejebringelse blev ogsaa besværlig nok, og Ejeren af Grunden, hvor Stenen brødes, skaffede LICHT mange Ærgrelser, efter at den Mand paa Stedet, der først havde besørget Stenene brudt og hugne, en skønne Dag forsvandt fra baade Øen og sine Forpligtelser. Det var ikke helt let for Formanden at klare Grejerne alene mellem Mesters Besøg, og denne maatte stadig trøste ham med at „der skal jo Tid til alt, og i Særdeleshed til at bygge med Granit“. Da man havde faaet Taget rejst, var Kirkeinspektionen qva Bygherre ikke at formaa til at give Rejsegilde for Folkene; LICHT og L. H. KNUDSEN maatte selv rejse derover og gøre et lille Gilde paa Kroen „for 3 Kr. pr. Hoved“, som Provsten havde opgivet til KNUDSEN; de skulde nok selv tage 4 Flag med hjemmefra; Krans skulde Formanden ikke have Ulejlighed med. Samtlige Deltagere har dog nok moret sig godt,

thi, skriver LICHT til Formanden: „vi (o: han og Arkitekten) har begge stor Lyst til at samles med Arbejderne; det er jo til Dels gaaet roligt og fredeligt, og det er dog ikke noget almindeligt Stykke Arbejde“. Den 27. November 1882 afleveredes Kirken, men nu viste det sig, at det af et kjøbenhavnsk Firma leverede Varmeapparat ikke kunde sætte Temperaturen højere op end 4 Grader; der maatte da byttes om paa Apparatet, og først i Juni 1883 var Stedets Præst, med hvem LICHT iøvrigt kom til at staa paa den venskabeligste Fod, ligesaa tilfreds med Apparatet, som med selve Kirkebygningen. Det var andre ogsaa, thi i et Brev til LICHT fortæller Præsten — Provst SODEMANN — at Professor J. D. HERHOLDT havde været paa Bornholm og forevist den nye Kirke for en Murmester, der skulde udføre noget lignende Arbejde, som et Eksempel paa, hvordan det skulde være; det var LICHT en Fornøjelse at høre, og han gav Landskabsmaler FR. WINTHER Bestilling paa et Maleri af den ny Kirke. „Dog synes jeg, ved nærmere Eftertanke, at det er bedst, at De ikke omtaler her eller paa Bornholm, at jeg er Bestilleren af Billedet. Det ser lidt flot ud, og jeg ønsker ikke at blive bekjendt i den Retning.“

Det var paa anden Maade, at LICHT ønskede — og opnaaede — at blive bekjendt efter Arbejdet paa Bornholm. Allerede medens han arbejdede paa Klemens Kirke, var han af den kgl. Bygningsinspektør anmodet om at være med til Syn over og Planlæggelse af Arbejder ved andre bornholmske Kirker; de Kirker, som han saaledes kom til at undersøge er følgende: Ruth Kirke, hvor LICHT efter HERHOLDTS Ønske i Januar 1882 udarbejdede en Plan til Ombygning af Taarnet,

efter at han sammen med en Kommission, hvoriblandt Arkitekt H. B. STORCK, i November 1881 havde synet Kirken¹⁾; et nyt Tilbud paa Ruth Kirkes Istandsættelse, resp. Ombygning (efter HERHOLDTS Plan) afgaves af LICHT i 1885, men det blev Bornholmeren Arkitekt BIDSTRUP, som i 1887 kom til at udføre Arbejdet; Rø Kirke, til hvis Ombygning LICHT i April 1882 gav et Tilbud, som accepteredes af Kirkeinspektionen, hvis Beslutning Kirkeministeriet i Juni s. A. satte ud af Kraft(!) og antog BIDSTRUPS Tilbud, men LICHT var ganske vist ikke den billigste; Ols Kirke, paa hvis Restaurering LICHT i Juni 1882 gav Tilbud (ikke antaget); Aa Kirke, i hvilken der var gaaet Svamp, mod hvilket LICHT gav gode Raad og Overslag til Restaurering i Juli 1882 (men han maa have fortrudt det, thi i et Brev af 16. April 1883 til Provsten hedder det: „Aa Kirkes Restauration vil jeg haabe at blive forskaanet for“); Øster Marie Kirke, med Hensyn til hvis Taarns Istandsættelse LICHT i September 1883 gav Professor H. J. HOLM et Forslag (endnu i 1887 syslede LICHT med Tilbud og Planer vedrørende baade Taarnet og Opførelse af en helt ny Kirke efter Arkitekt CLEMMENSENS Tegning), og endelig Bodils Kirke, til hvis Istandsættelse efter Arkitekt E. SCHIØDTES Forslag LICHT i Juli 1902, kort før sin Død, udarbejdede Overslag.

1) I et Brev af 22. November 1881 til Provst Sodemann omtales dette Syn; daterer det mangeaarige frugtbare Samarbejde mellem Licht og Storck sig fra dette Samvær? Brevet omtaler iøvrigt et kuriøst Forslag af Herholdt vedrørende Klemens Kirke; han foreslog nemlig „at sætte Prædikestolen paa Ruller og rulle den frem midt i Kirkegangen, da han mente, at Menigheden paa Pulpiturets ene Side ikke kunde se Præsten uden lidt Ulejlighed“. „Jeg kunde,“ fortsætter Licht, „ikke følge ham heri og tillod mig den Bemærkning, at det var ikke godt, især i kirkelige Spørgsmaal, at bryde med Traditionen, hvortil han dog bemærkede, at man havde et Præcedens her i Slotskirken, hvor Prædikestolen er placeret i Gangen mellem Stolene, men ganske vist ikke paa Ruller.“

Men det blev ikke paa Bornholm, at han kom til at arbejde med Kirkerestaurering, hvad der vel ogsaa i Længden var blevet noget besværligt, hvor interessante Opgaverne end har været; de første Arbejder af den Art kom til at ligge langt bekvemmere for den københavnske Mester. Herom hedder det i et Brev af 11. Juni 1884: „ og senere skal jeg vist ifærd med Ledøje Kirke, som skal bringes tilbage i sin oprindelige Skikkelse som Kirkebygning i 2 Etager. Disse Arbejder (Herløv Kirkes Taarn er det andet) er de første synlige Virkninger fra Opførelsen af Klemens Kirke.“ Til dem begge var Planer og Tilbud allerede fremme i Juli (Herløv) og November (Ledøje) 1883; de kom dog først til Udførelse henholdsvis i 1884 og 1887, og hermed aabnedes den anselige Række af LICHTS Kirkerestaureringsarbejder, der foruden de allerede nævnte i Aarenes Løb kom til at omfatte Landsbykirkerne i Smørum, Gladsaxe, Skibby, Brønshøj, Tveje-Merløse, Sædinge og Fjenneslev og Købstadskirkerne i Rødby, Maribo, Store Hedinge, Ringsted og Helsingør (St. Marie Kirke) samt i København Vor Frue, Trinitatis og Helligaands Kirkerne; i denne Forbindelse maa nævnes, at hans Syn og Erklæringer tillige blev æsket over adskillige andre Kirkebygningers Tilstand, saaledes over Kirkerne i Fuglebjerg, Brøndbyvester, Horsens (Klosterkirken), Elmelunde, Næstved (St. Peders Kirke), Svendborg (St. Nicolai Kirke), Frederikssund og Ørum (Bjerre Herred). For adskillige af disses Kirkers Vedkommende drejede det sig om ret gennemgribende Forandringer og Istandsættelser, over hvis Bekostning LICHT maatte give Overslag til Brug for de kgl. Bygningsinspektører og Ministeriet, der

efterhaanden i ham saa den paa dette Omraade ganske særlig kyndige og paalidelige Raadgiver.

Det var med en Række af Tidens bedste danske Arkitekter LICHT fik at gøre ved disse Arbejder: J. D. HERHOLDT, VILH. PETERSEN, MARTIN BORCH og H. B. STORCK, og ligesom disse Mænd hver for sig satte deres kunstneriske Dygtighed, deres høje Kultur og Skønhedssans ind paa disse vanskelige Arbejder, hvor Hensynene til pietetsfuld Bevaring af det overleverede og til Bygningens Anvendelighed for en Nutidsslægt vejede lige tungt, saaledes blev det LICHTS Opgave at udføre den haandværksmæssige Side af Arbejdet paa en Maade, der lod gammelt og nyt Bygningsværk smelte sammen til en Helhed og ved en minutiøs Udvælgen og Behandling af Materialet opnaa det mest mulige i Retning af Soliditet og Akkuratesse. Her kom LICHTS rige Erfaring med Hensyn til de forskellige Sten- og Kalkarter ham til gode, men af ikke mindre Værdi var hans medfødte Sans for den historiske Sammenhæng, der under Samarbejdet med de paa dette Punkt kyndige Mænd gennemgik en rig Udvikling og gjorde, at LICHT, der altid havde været ivrig efter at skaffe sig gode Kundskaber, ogsaa ad Bogens Vej, fik en saa betydelig aandelig Berigelse af sit Medarbejderskab ved de gamle Bygningers Restaurering. Ved Siden af de mange store nye Byggearbejder, der krævede fuld Anspændelse af hans Administrationsevne og fagmæssige Indsigt, har denne Syslen med en svunden Tids Arbejder, og den Adgang den aabnede til at trænge ind i det Sind og den Færdighed, hvormed længst henfarne Tidens Haandværkere har føjet Sten til Sten, utvivlsomt for ham været noget af det, der gjorde Livet

og Arbejdet rigt og festligt. MARTIN NYROP fremhæver det ogsaa med Føje i sin smukke Nekrolog over LICHT i „Architekten“ for 3. Oktober 1902, hvor han ønsker at understrege, at LICHT var „Professor STORCKS betroede Mand“ og nævner det som hans Stolthed og største Glæde som Murmester, at han i saa lang en Række Aar kom til under STORCKS Ledelse at arbejde med paa Bevaringen af vore gamle Mindesmærker, „dem han omfattede med aldrig svigtende Interesse“.

Medens Samarbejdet med HERHOLDT, som ovenfor nævnt, tog sin Begyndelse ved Undersøgelsen af de bornholmske Kirker og fortsætter med Restaureringsarbejdet paa Universitetets Kirker ved Kjøbenhavn og dets mange Bygninger i selve Byen, senere ogsaa ved Istandsættelsen af Nordruplund under Sorø Akademi, synes LICHTS direkte Samarbejde med STORCK at datere sig fra Opførelsen af den nye Abel Cathrines Stiftelse i 1885—86. Det tør nok siges, at Arbejdets Udførelse her paa værdig Maade svarer til selve Bygningens Skønhed, og Arkitekten har utvivlsomt, eftersom Arbejdet skred frem, lært at vurdere Murmesterens Paapasselighed og Evne til at faa Tingene udførte, netop som Tanken var, at det skulde gøres. Det blev da ogsaa LICHT, der Aaret efter kom til at udføre den af STORCK ledede omfattende og vanskelige Istandsættelse af Ledøje Kirke, der strakte sig helt til 1892, og i samme Aar — 1887-1888 — fik han overdraget, efter STORCKS Tegning, at opføre den nye Kirke — Hellig Kors — paa Nørrebro (indviet 1890). I 1891 fulgte det næste store Kirkearbejde under STORCKS Ledelse: den afsluttende Restaurering af Maribo Kirke med Opførelse

af Taarnet ved Vestgavlen, et Foretagende, der foruden andre Vanskeligheder, ogsaa bød paa den at møde en levende Kritik og Misfornøjelse fra en stor Del af Stedets Befolkning, der dels ikke syntes om den ydre Skikkelse, Kirken fik, dels var misfornøjet med, at det ikke blev stedlige Kræfter, der kom til at udføre Arbejdet. Misfornøjelsen førte til Avissskriverier, der naaede helt frem til Hovedstadspressen, saaledes at LICHT i „Nationaltidende“ for den 25. Septbr. 1891 skarpt maatte tilbagevise de anonyme og ubeføjede Angreb, der rettedes mod Arbejdets Soliditet. Men Situationen for hans Formand ANDERSEN, der paa selve Stedet var Genstand for grove Chikanerier, var helt hen i Juni 1892 saa vanskelig, da man tog fat paa Kirkens indvendige Istandsættelse og erstattede den Beboerne tilvante røde Kalkdekoration paa gul Bund med en mild hvid Farve, at LICHT under 20. Juni maatte tilskrive sin Formand om i fornødent Fald at henvende sig om Assistance til Byfogden. Det vidner om LICHTS Anseelse som Fagmand paa Kirkerestaureringens Omraade, at Redaktøren af Traps Danmark, III. Udgave, i 1898 henvendte sig til LICHT med Anmodning om at give Oplysning om Restaureringsarbejdet til Brug for den paagældende Artikel i Værket. LICHT gav de ønskede Oplysninger, men henviste udtrykkelig til Professor STORCK, som den, der vilde kunne give en mere udtømmende Forklaring. Af Kirkens Beskrivelse i III. Bind S. 112 ff. ses det dog ved en Sammenligning med LICHTS Beskrivelse, at denne — paa enkelte Steder ordret — er benyttet.

Om Restaureringen af Tveje-Merløse Kirke ved Holbæk, der paabegyndtes i Juni 1893, skriver H. V. CLAU-

SEN i sin Bog om Holbæk Amt (1916), at Kirken „har haft det Held at blive ført tilbage i sin gamle Skikkelse af vor kyndigste og taktfuldeste Arkitekt, naar det gælder Restauration af Fortidsbygninger, Professor STORCK“. Særlig betydningsfuld for LICHTS Vedkommende blev Istandsættelsen derved, at han her fik med et Bygningsmateriale — Fraadstenen — at gøre, hvis Anvendelse i den Udstrækning, hvorom der var Tale (ikke alene den øverste Halvdel af Murene, men begge Taarnene er opført af Fraadsten; de sidste, Spirene indbefattet, uden Anvendelse af Tømmer) er uden Side-stykke her i Landet. Materialet til dette Arbejde blev først med stort Besvær fremskaffet af LICHT fra Kalkbruddene ved Faxe, men da han havde bragt i Erfaring, at man ved den i 1875 foretagne Restauration af Sonnerup Kirke hinsides Bramsnæs Vig havde anvendt Kalksten (Kildekalk) fra de ældgamle Brud ved Vintre Møller, opnaaede han gennem Kirkeministeriet hos Ejeren af Stamhuset Rosenkrantz, Grev F. C. R. SCHEEL, Tilladelse til at maatte hente de nødvendige Sten paa samme Sted. I September 1893 toges fat paa Aabningen af Bruddene, der, for de brugelige Lags Vedkommende, laa ret dybt, ca. 2 m under Jordoverfladen. Udgravningen blev ofte besværliggjort ved de Kildevæld, der i sin Tid har aflejret Kalken, saaledes at en Pumpe maatte sættes i Gang; ogsaa „Brandrevner“ og ældgamle Trærødder drillede Arbejderne, men snart lykkedes det af de mægtig tykke Lag, der paa sine Steder var naturlig lagdelte, at udskære fortræffelige Sten. Ved Fremdragningen var Materialet saa fugtigt, at de større Sten ofte brød i Stykker ved Optagelsen, de kunde da let deles med Jernkiler og afrettes med en

Øxe eller Sav uden Tænder, men, stablede med Aabninger imellem for Gennemtræk, størknede de hurtigt under Luftens Paavirkning. De af Naturen lagdelte og lyse Sten, over 1 Alen i Kvadrat og 14—18" tykke, kunde uden større Bearbejdning anvendes til Gulvsten; ogsaa store, flade Sten til Kamdækning o. lign. blev udtaget. Sidst i November var Benyttelsen af Bruddene tilendebragt, og Udgravningerne tildækkedes efterhaanden igen med Affaldet fra Brydningerne. Der blev nu ogsaa Raad til at opføre Vaabehuset paa det gamle Sted, beklædt med Tufsten udvendig; ved Majdags Tide 1894 var Taget færdig til Rejsning, men med den indvendige Istandsættelse¹⁾ trak det noget ud, og først den 10. Maj 1895 blev Kirken indviet igen. LICHT havde faaet dette Arbejde kært; Torsdag den 26. September s. A. tog han sin Hustru og Datter med paa en Udflugt til Merløse, Bramsnæsvig og Vintre Møller for, som han skriver til den Mand, CHRISTOFFER JENSEN, der paa Stedet havde været hans Tillidsmand ved Udgravningen af Fraadstenene, „at min Kone kan se det Sted, jeg forrige Aar saa gerne besøgte“. Det fornøjede ham, da en Skolelærer i Merløse i Marts 1896 sendte ham et Skrift, som han havde forfattet om Kirken og dens Istandsættelse, og LICHT bestilte yderligere 4 Exemplarer af Bogen; senere var han ikke saa rørt over den vindskibelige Forfatter, der vilde blokke LICHT for Penge, fordi hans Byggematerialer havde staaet paa Skoleloddet. Resten af de udgravne og ubenyt-

¹⁾ Det er karakteristisk for Lichts Omtanke og Retsindighed, men ogsaa for Arbejdets Karakter, at han den 28. November 1893 tilskrives sin Formand: „Jeg vilde sætte Pris paa, at Du ved Muringen af Bundstenene indvendig i Vinduerne, hvor Du anvender kassable Munkesten, i hvert Vindue vil anbringe en Flensborgsten mellem Skifterne, for at vore Efterkommere ikke skal speculere for længe over, om Vinduerne indvendig vare oprindelige eller senere indmurede“.

tede Fraadsten var der flere Bygningshaandværkere og Arkitekter, der havde Bud efter, men de Forhold, hvorunder der var givet LICHT Tilladelse til at bryde dem, tillod ham ikke at gøre Forretning med dem. En Affaldsdyngge paa ca. 50 Td. lod han brænde og fik en ganske fortrinlig Kalk deraf; de tiloversblevne Sten fik en smuk og passende Anvendelse af hans Søn ved Opførelsen af Brøndhuset over Fraterbrønden i Sorø i 1912.

Der er dvælet saa udførlig ved Kirkearbejderne i Maribo og Merløse, fordi det var nogle af dem, LICHT i Forening med Professor STORCK fra først til sidst personlig kom til at udføre i alle Enkeltheder; de omfattende Kirkerestaureringer, som der senere toges fat paa: St. Bendts Kirke i Ringsted og Karmeliterklostret med dets Kirke (St. Marie) i Helsingør, der begge paabegyndtes i 1900, skulde han ikke opleve selv at se fuldførte. Paa disse to overmaade omfattende og vanskelige Arbejder blev Hovedtilbudene af LICHT indgivne henholdsvis 16. Januar og 18. August 1899. Ved hans Bortgang i September 1902 fortsatte Firmaet C. LICHT begge Arbejder under særligt Tilsyn af LICHTS mangeaarige Medarbejder, Murmester F. ELSNER og med Formændene L. H. ANDERSEN og R. JACOBSEN som Ledere paa Stedet. Arbejdet paa St. Bendts Kirke varede ved til 1909; i Helsingør afsluttedes det i 1906.

Foruden de hidtil nævnte Arbejder af denne Art fik LICHT i 1894 overdraget de interessante Opgaver under STORCKS Ledelse at foretage dels Istandsættelsen af Helligaandshuset i Kjøbenhavn (afsluttet 1896), „et af Byens smukkeste og mest stilfulde gamle Huse, det eneste fra Middelalderen“, dels Tilbageførelsen af Koret

i Storehedinge Kirke til dets oprindelige Skikkelse, saavidt dette lod sig gøre; i 1898 besørgede han derhos Arbejdet ved Ombygningen af Fjenneslev Kirkes Taarne og Spir i nøje Overensstemmelse med de efter Restaureringen i 1874 fremdragne Kalkmalerier paa Kirkens østre Væg omkring Korbuen, og, ligeledes under STORCKS Ledelse, Istandsættelsen af den gamle Graverbolig paa Assistens Kirkegaard.

De mange og omfattende Restaureringsarbejder paa Kirker og kirkelige Bygninger, hvori LICHT deltog, medførte, at ogsaa Direktoratet for de antikvariske Mindesmærkers Bevaring (efter 1892: Nationalmuseets 2. Afdeling) ønskede at benytte hans Assistance ved de Udgravninger og Bevaringsarbejder, der foretoges under dets Tilsyn. Et af de første af disse Arbejder synes at have været den af Arkitekt E. SCHIØDTE ledede Istandsættelse i 1890 af Kirkeruinen i Kirkebø paa Færøerne, hvor LICHT dog ikke selv kom tilstede, men repræsenteredes af sin dygtige Formand H. ANDERSEN; men allerede i 1889 havde LICHT foretaget en Istandsættelse af det indre af Ruinen ved Badstrup Sø („Badstrup Stenhus“) og i 1897 udførte han under Tilsyn af Dr. HENRY PETERSEN den betydelige Restaurering af Ruinens baade ydre og indre Murflader, der krævede en omfattende Undermuring og Understøbning samt Henmuring af tildannede Tufsten i de ved Udgravningerne i 1895—96 blottede Dele af Murværket. I 1895 foretog LICHT med P. KÜHNE som Formand en Istandsættelse af Mølletaarnet i Stege, og i 1897 var han Museumsdirektør Dr. MOLLERUP behjælpelig med Udarbejdelsen af Forslag til en omfattende Istandsættelse af Gaasetaarnet paa Vordingborg

Slotsruin. Den bragtes til Udførelse i 1898 og efterfulgtes i 1900—1902 af Arbejder paa Ringmuren og dens Taarne under Tilsyn af Nationalmuseets Arkitekt C. M. SMIDT; et Arbejde der med Afbrydelser fortsattes efter C. LIGHTS Død af hans Firma indtil 1908. Samtidig med Istandsættelsen af St. Bendts Kirke i Ringsted foretog LIGHT for Museet de Udgravninger i Kirken, som Undersøgelsen af Kongegravene dér udkrævede, og som det sidste omfattende Arbejde af denne Art, der i saa høj Grad havde hans Interesse, skal kortelig omtales hans Medvirken ved Istandsættelsen af Gurre Ruin. LIGHT havde under et Besøg paa Godsejer F. TUTEINS Ejendom, „Gurrehus“, hvor noget Arbejde krævede hans Nærværelse, bemærket den store Skade Ruinen led ved den overhaandtagende Bevoksning paa selve Murene, hvis Rødder sprængte Stenene fra hinanden og indirekte ødelagde dem ved at tillade Fugtigheden at trænge ind i Murene. I et Brev af 19. August 1898 henledte han Dr. MOLLERUPS Opmærksomhed paa dette Forhold og paa, at de Træer, der dannede Bevoksningen *udenom*, vilde være en nok saa smuk Ramme om de gamle Mure, der ved Fjernelse af Træer og Buske vilde komme bedre til deres Ret, thi „nu er nemlig Vegetationen Hovedsagen og det gamle Murværk det mindst paaagtede“; han haabede ikke, at MOLLERUP vilde tage hans Henvendelse ilde op; „selv interesseret i Bevarelsen og Vedligeholdelsen af vore gamle nationale Ejendommeligheder har jeg ikke kunnet undlade at lade min Tanke beskæftige sig med ovenstaaende“. LIGHTS Henvendelse førte til, at Nationalmuseet udbad sig hans Forslag til Restaurering, der ogsaa afgaves i Juli 1899; men først

i 1901 kunde der, efter at den fornødne Bevilling var erhvervet, tages fat paa Istandsættelsen. Samtidig med sine Tilsynsbesøg foretog LICHT nu i Somrene 1901—02 hyppige Udflugter til Gurre, ofte i Selskab med Dr. MOLLERUP og Professor J. B. LØFFLER, der ledede Arbejdet paa Slotsruinen; det er betegnende for LICHT, der gerne vilde vække Interessen hos andre for historiske Minder og Bestræbelserne for deres Bevaring, at han ogsaa opfordrede sin Formand i Helsingør, JACOBSEN, til at tage ud at se paa Gurre, hvor Restaureeringsarbejdet foregik med E. HANSEN som Formand. I August 1902 afsluttedes denne Del af Ruinens Istandsættelse, men det bør tilføjes, at det ogsaa efter C. LICHTS Død blev overdraget hans Efterfølgere at udføre de Restaureringsarbejder, som fandt Sted i Aarene 1910—11 paa Gurre Ruin.

Senere er Nationalmuseet gaaet over til at benytte de stedlige Haandværkere ved Istandsættelsesarbejderne omkring i Landet; man kan forstaa Tanken hermed, men det er et Spørgsmaal, hvorvidt det for selve Arbejdets Skyld ikke var at foretrække at lade en enkelt Haandværker dygtiggøre sig til denne ganske særlige Virksomhed. Imidlertid vil det næppe blive let at finde nogen, der forener den personlige Interesse for Emnet med stor teknisk Erfaring og saa strenge Fordringer til Arbejdets omhyggelige Udførelse som var samlede hos C. LICHT. Det er sikkert med Føje, naar den af Nationalmuseets 2. Afdlg. i 1908 udsendte Redegørelse for Virksomheden siden 1892 paa S. XI nævner „den med Middelalderens Haandværk saa fortrolige Murermester C. LICHT“ sammen med Arkitekt V. KOCH, som „to Mænd, der med stor Varme og

Interesse havde staaet Museet bi ved Monumenternes Bevaring“ og som man med Sorg saa bortrevne ved en uventet Død i deres fulde Kraft; „Museet skylder dem begge en varm Tak for den uegennyttige Interesse og den kyndige Hjælp, som de begge bestandig var rede til at yde“.

Hvor omfattende LICHTS Virksomhed paa det skildrede særlige Felt end var bleven, er det dog indlysende, at denne Art af Arbejder hverken kunde give en saa arbejdsom Natur som hans nok at tage Vare paa eller økonomisk holde hans Forretning oppe. Det kan derfor ikke være paafaldende, at hans store Virke-trang samtidig med disse Restaureringsarbejder søgte stadig nye Opgaver og visselig ikke af de smaa; langt mere maa det undre, at han paa een Gang kunde have saa mange og saa forskelligartede Entrepriser løbende. Fortegnelsen over Firmaets større Arbejder vil overbevise enhver om dette og om den utrættelige Energi, hvormed LICHT stadig søgte sig ny Virksomhed. Baade af private og af det offentlige blev han efterhaanden en stærkt benyttet Mand, og Fortegnelsen vil bl. a. vise, hvorledes de samme private Bygherrer oftere benyttede sig af hans Assistance. Fortsætter man som ovenfor med at gruppere hans Arbejder om særlige Emner, hvor Talen er om Bygninger til offentlig Brug, vil man bl. a. bemærke de tre nye Kirkebygninger, han kom til at udføre: Hellig Kors Kirke i Kjøbenhavn, paabegyndt 1887 og indviet 18. Januar 1890, efter Tegning af H. B. STORCK, hvortil sluttede sig den i 1892 fuldendte Præstebolig; Immanuelns Kirken paa Frederiksberg, bygget i 1892—93 efter Tegning af Arkitekt A. CLEMMENSEN, indviet 29. Oktober 1893, og Kirken

i Egebæksvang, paabegyndt i Marts 1896 og indviet 8. August 1897, efter Tegning af Arkitekt L. H. KNUDSEN; til disse Arbejder slutter sig den i 1893—94 opførte Menighedsbygning ved Garnisons Kirken i København, ligeledes efter Tegning af L. H. KNUDSEN. Paa Grænsen mellem de offentlige og private Bygningsarbejder træffer vi en Række Bygninger i København for forskellige Stiftelser; tidligst den i 1878 i Blaagaardsgade opførte Fløj af Haandværkerforeningens Stiftelse „Alderstrøst“; i 1882 en Bygning i Faxegade og Rosenvængets Allé for „Foreningen af 8. April 1873 til Tilvejebringelse af en Alderdomsbolig for Søværnets Underklasse“ samt i 1888 og 1896 to nye Tilbygninger til samme, alle efter Tegning af L. H. KNUDSEN; i 1884 en Bygning i Ryesgade No. 58 for „Restauratør- og Værtshusholderforeningen af 4. Marts 1853“; 1886 opførtes i Ahornsgade No. 7 og 9 en Stiftelsesbygning for Vaisenhusianerforeningen „Det gode Minde“ (Arkitekt O. NÆRUM); i 1897 en Forsamlingsbygning, efter Tegning af A. CLEMMENSEN, til „Lægeforeningens Boliger“ paa Østerbro, og endelig i 1898 den nye efter Arkitekt FR. L. LEVYS Tegning opførte Bygning i Larslejstræde No. 7 for Pelt og Thymes Plejestiftelse. For „Kreditkassen for Husejere i København“ byggede LICHT i 1898 efter Tegning af A. CLEMMENSEN en Bygning i Ny Vestergade No. 12 og i 1900 paabegyndtes Nedrivningen af de ældre Bygninger paa Hjørnet af Niels Hemmingsensgade No. 7—13 og Walkendorfs-gade No. 16, for at der paa Grunden kunde opføres en Bygning for „Dansk Arbejderbank“ efter Tegning af Arkitekterne V. og B. S. INGEMANN. Allerede i 1882 havde LICHT efter Tegning af Pro-

fesser L. P. FENGER for den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole paabegyndt Opførelsen af en Række Bygninger, bestemt til et landøkonomisk Forsøgslaboratorium, paa Hjørnet af Bülow'svej og Rolighedsvej, og i Aaret 1901, Aaret før hans Død, kom han til at bygge et Komplex af Bygninger af en lignende Kategori, nemlig Statens Serum-Therapeutiske Institut paa Amagerfælled efter Tegning af A. CLEMMENSEN, hvortil LICHT havde leveret det første Overslag i November 1898.

Af LICHTS mange Bygningsarbejder af offentlig Art skal til Slut de to nævnes, til hvis Opførelse hans Navn er særlig knyttet og i Forbindelse med hvilke det ofte vil blive nævnt: Carlsbergfondets Bygning paa Vestre Boulevard og Hovedbygningen paa Københavns Raadhus, begge paabegyndt opført i 1894. Haandværksmæssig set er de begge Standardværker og vidner, saa vidt forskellige de er, om hvor fortrinlig en Bygmester der har opført dem. Den af Carlsbergfondet bekostede Bygning for det kgl. danske Videnskabernes Selskab, til hvilken Tegningen er udført af kgl. Bygningsinspektør, Professor VILH. PETERSEN og hvis Bygningsmateriale er Granit, Bremersandsten og Mursten, paabegyndtes i 1894 — Tilbudet paa Opførelsen af Kælderetagen er dateret 21. August — og Arbejdet fuldførtes efter 4 Aars Forløb. Paa det af MARTIN NYROP tegnede Raadhus' nordlige Del — For og Mellembygningen — indgav LICHT sit Hovedtilbud den 12. Maj 1894. Selv nærede LICHT (der iøvrigt under de forudgaaende Drøftelser havde syslet med Opgaven: et nyt Raadhus i København og saa tidligt som i 1889 bistaaet Arkitekt G. STEENBERG med Udarbejdelsen af et Overslag, der kom paa ialt 2.378.000

Kr.) megen Tvivl om, at hans Tilbud vilde komme i Betragtning. „Raadhuset bliver vist ikke noget for mit Vedkommende“, skriver han den 18. Maj 1894 til Tømmermester MARTIN PETERSEN, „de billige Bud agiterer svært for at faa Arbejdet, og det lader til, at Billigheden skal være det bestemmende“. Det blev dog hans Tilbud, der antoges i Juli s. A., og det opfattedes utvivlsomt af LICHT selv som en uafviselig Æressag her at udføre sit bedste. Det blev for ham Indledning til nært og i det hele godt Samarbejde med MARTIN NYROP, og selv om der af og til i de mange Aar, Arbejdet stod paa, kunde gøre sig stærkt modsatte Opfattelser gældende mellem dem, kan det utvivlsomt siges, at det førte til fuld gensidig Tilfredshed. Som en karakteristisk Prøve for den værdige Tone, der helt igennem var over deres indbyrdes Forhandlinger, kan hidsættes en Udtalelse i et Brev af 17. November 1894 fra LICHT til NYROP i Anledning af Betaling for noget Arbejde udenfor Tilbudet. LICHT skriver herom: „Naar Priserne synes at være særlig høje ved Arbejdet paa Raadhuset, hvad jeg selvfølgelig ikke har kunnet undlade at bemærke, kan dette have sin Aarsag i de større Fordringer, der formenes at ville blive stillede, men ogsaa — og dette maaske ikke mindst — i Tillid til de gode Ønsker som De, Hr. Arkitekt! ved en halvofficiel Lejlighed udtalte: at „Arbejderne maatte faa en god Betaling for deres Arbejde“; ere disse Ønsker end fremsatte i en god Mening, de øve sikkert deres Indflydelse og bestyrke den iforvejen tilstedeværende Lyst til at stille Fordringer ud over det sædvanlige“. Da Arbejdet var sin Afslutning nær, gjorde LICHT — der den 28. Juli

1894 med Kronprinseparrets Sølvbryllup som ydre Anledning havde modtaget Dannebrogordenens Ridderkors — efter Opfordring Indstilling gennem Arkitekt NYROP om Uddeling af offentlige Anerkendelsesbeviser til de ved Murarbejdet ledende Mænd; LICHT anbefalede 4 af sine Medarbejdere, nemlig Murmester F. ELSNER „der efter Borgmester BORUPS Ønske blev Deltager i Entreprisen,¹⁾ og som har været mig en fuldtro Støtte ved Arbejdet og blandt Haandværkere en anerkendt udmærket Dygtighed“; Murformanden H. KRONE „som paa en sjælden udmærket Maade har ledet Murarbejdet fra dets Begyndelse til Afslutningen“; Mursvend T. SØRENSEN „der har bistaet KRONE og er en Type paa en solid og grundig Arbejder“ og endelig Betonarbejder-Formand CARL JACOBSEN „en solid og tænkende Arbejder, typisk for sin Stand“, hvis udmærkede Arbejde 25 Aar tidligere paa Blegdamshospitalet fremhæves og som nu med sædvanlig Dygtighed har ledet de mange Betonarbejder i de forskellige Etager paa Raadhuset. „Disse Mænd“ slutter LICHT sin Indstilling, „som alle har udført deres Gerning paa det nye Raadhus, anser jeg for værdige til offentlig Anerkendelse, hvilket — særlig i Arbejderkredse — vil vække udelt Tilfredshed; de kunne alle i Forvejen glæde sig ved at nyde Anseelse blandt deres Kammerater og Fagfæller, en Anseelse som Arbejderne selv, maaske bedre end alle andre, forstaar at værdsætte“. LICHT oplevede dog ikke den Tilfredsstillelse at se, hvorledes der toges rigeligt Hensyn til hans Anbefaling: ELSNER fik Ridderkorset, KRONE

¹⁾ Licht boede nemlig paa Frederiksberg, men Elsner i Kjøbenhavn; det var for at undgaa Kritiken af Licht som „udenbyes“ at dette Forbehold toges, men samtlige Regninger blev dog udstede af og til Murmester C. Licht.

Dannebrogsmændenes Hæderstegn og JACOBSEN Fortjenstmedaillen i Sølv den 8. Januar 1903, kort før Kjøbenhavns Borgerrepræsentation tog sin nye Sal i Brug (12. Januar).

Rækken af de Bygninger for private Bygherrer, som LICHT i Aarene fra 1875 til sin Død i 1902 har opført, er, som det vil ses af Fortegnelsen, lang og afvekslende med Hensyn til Arbejdets Art og Omfang. Størst i sidste Henseende — naar bortses fra de i det foregaaende nævnte Arbejder for „Byggeforeningerne“ — var Opførelsen af Karréen „Holckehus“ i Kjøbenhavn, som paabegyndtes af Murmester A. N. SCHIOLDANN med CARL MØLLER som Murmester, der tildels opmurede Kældrene; men sidst i Januar 1892 sluttede han Kontrakt med LICHT om Opførelsen af de 5 store Bygninger, hvis Fundering LICHT tidligere havde udført. Tidlig paa Aaret tog LICHT fat, og allerede den 30. Maj var Murarbejdet færdigt og Pudsearbejdet godt i Gang; der var ogsaa arbejdet med 64 Svende. Af de mange Beboelseshuse, LICHT gennem Tiden byggede for private, kan der være Anledning til at nævne Forfatteren OTTO BENZONS to Villaer, i Springforbi (1894) og paa Østerbrogade (1896), begge efter A. CLEMMENSSENS Tegninger; Maleren FRANTZ SCHWARTZ' Villa paa Bjerggaardsvej i Valby opført i 1883 efter Tegning af H. J. HOLM og med Anvendelse af en Del gammelt Bindingsværktømmer, samlet i danske Provinsbyer; en Villa paa Stockholmsplads No. 5 for Fabrikejer ANKER HEEGAARD, opført efter Tegning af Arkitekt ULRIK PLESNER i 1898, og en Villa i Skodsborg i 1899, tegnet af Arkitekt FR. L. LEVY for Grosserer JOHAN HANSEN.

Til eget Brug byggede LICHT sig et Hus paa Philippavej paa Frederiksberg, hvor han i 1884 havde købt en Parcel paa Wodroffgaard's Jord af Justitsraadinde L. WOLFF; i Januar 1885 søgte han Autoriteternes Tilladelse til her at opføre en Villa efter Tegning af Arkitekt E. SCHIØDTE, og samtidig indhentede han Tilbud paa Tømmerarbejdet hos 5 københavnske Tømmermestre, hvem han paa sin joviale Maade meddelte, at Tilbudene skulde afgives den 22. Januar Kl. 7, til hvilken Tid Konkurrenterne indbødes til Aftensmad med paafølgende L'hombre; den heldige blev Tømmermester FR. STAHLSCHMIDT. At der her skulde udføres det bedst mulige og smukkeste Murerarbejde, var en Selvfølge; ogsaa med Hensyn til Materialet var LICHT yderst kræsen: der anvendtes til Ydermurenes Beklædning en rød „Verbländerstein“, som han ventede sig et smukt Resultat af, opmuret som Huset blev af de dygtigste Folk, LICHT havde til sin Raadighed. Om Stenene og Villaen vekslede han nogle Breve med Arkitekt VILH. PETERSEN i Odense, der vidner om, hvor meget Arbejdet optog ham; saaledes udtaler han i Brev af 25. Februar 1885, at det — naar undtages Børsen, hvor „Verbländerstein“ anvendtes ved Restaureringen i Aarene 1879—83, men hvor Resultatet af de gamle, fugtige Mures Beklædning med de haardtbrændte og for Vand uigennemtrængelige Sten i Tidens Løb viste sig saa ulykkebringende, — var første Gang, disse Sten anvendtes i Kjøbenhavn, og det ærgrede ham derfor af Arkitekt PETERSEN at maatte høre, at man i Odense alt havde anvendt disse Sten; „det burde jeg jo have tænkt mig,“ hedder det i LICHTS Brev af 27. s. M., „naar er den By kommet bagefter?

altid foran, endogsaa for selve Kongens Kjøbenhavn“. Om selve Tegningen hedder det i samme Brev: „Jeg troer nok, SCHIØDTE har været heldigere med min Villa end med SCHIOLDANS paa Øresundsvej; De maa, hvad Stilen angaar, tænke Dem saadan noget som Borreby; gamle danske Motiver, skilt Tag i Smag med deres.“ Den 27. Februar 1886 meldes Bygningen færdig til Branddirektør MYNSTER, og den 15. April flyttede Familien derind fra dens hidtilværende Bolig paa Vesterbrogade No. 52. I Brev af 17. April til Arkitekt SCHIØDTE takker LICHT ham for „det gode Resultat, der er naaet ved Opførelsen af mit Hus; jeg troer De har og vil faa megen Ære deraf. Jeg benyttede Lejligheden til Dagen før Indflytningen at bede D’Hrr. HERHOLDT, HOLM og STORCK herhen, og de udtalte sig alle særdeles anerkjendende om hele Anlægget.“

I de siden da forløbne snart 40 Aar har Huset staaet sin Prøve som det ypperlige Stykke Arbejde, det er. Over Dosseringens Skraaning skinner dets røde Mure smukt ud over St. Jørgens Sø og fanger Øjet som et særpræget og uundværligt Led i det Baand af grønne Trær og Bygninger, der her yndefuldt slynger sig gennem Storbyen og angiver, hvor man for knap et halvt Aarhundrede siden fandt „Grænsen mellem Land og By“.

II

Da C. W. R. LICHT den 7. Januar 1875 løste Børger­skab i Kjøbenhavn som Murer,¹⁾ var han en Mand paa 32 Aar og i enhver Henseende moden til selv­stændig Gerning. De 14 Aar som Svend og Formand

¹⁾ Af Hensyn til sin nye Bolig paa Philippavej løste Licht den 14. April 1886 tillige Næringsbevis som Murer i Frederiksberg Sogn.

havde lært ham Haandværkets Teknik i fuldt Omfang; han havde vel endda brugt sine Øjne — og sine Hænder — bedre end de fleste. Det at han kunde sine Ting tilbunds, har vel nok givet ham Grundlaget for den Selvstændighed, der tidlig er gaaet ham i Blodet som noget, der baade i indre og ydre Forstand var en Lykke at eje. „Vil man være selvstændig og uafhængig af andre“, skriver han den 15. Januar 1899 til en Slægtning, der er udvandret til Sydamerika, „saa koster det Anstrængelse, men man har da ogsaa den sjældne Glæde selv at kunne føle den Tilfredshed det giver“. Han var da 46 Aar og følte selv „den Fornøjelse at se mit Arbejde kronet med Held og at være tilfreds med de vundne Resultater“. Naar han i Omtale af en af sine betroede Mænd (af hvis „brave og ridderlige Karakter“ han søgte at faa udryddet enkelte Svagheder) i 1884 skriver, at til Gavn for ham selv og andre vilde især være „lidt mere Grundighed lige overfor sit Arbejde — den første og største Grundbetingelse for al Virksomhed“, er dette hans egen Erfaring, som han har draget sig vel til Nytte og som, forskellig udtrykt, møder een overalt i hans Gerning. „Giv Dig Tid med dit Arbejde og gør det godt“ er hans korte Raad til en ung Mand, der skal begynde sin Gerning som Murer; „lidt mere Ro og virkelig Alvor ligeoverfor Begyndelsen af et Byggeforetagende (troer jeg i det hele taget) tjener Sagen allerbedst“, raader han allerede i August 1878 en lidt forvirret og hastig yngre Bygningsinspektør, og selv er han neppe nogensinde gaaet til noget Foretagende uden efter rolig Overvejelse af alle Hensyn og med det faste Forsæt at gøre sit bedste for at opnaa det Maal, der var sat.

„Hvis De har fulgt Arbejdet, som jeg ved, De har“, hedder det i et Brev af 1. Februar 1888 til en anden, yngre Arkitekt, „saa vil de ogsaa have set meget Arbejde udført, som ikke er omtalt i Konditionerne, og De vil have set, at alt bliver behandlet med det Maal for Øje: at faa det saa hensigtssvarende og godt som muligt“. Og fordi han selv forfulgte dette Maal og vidste, at han gjorde det, krævede han det samme af andre — ikke mindst af sine Kollegaer, de andre Haandværksmestre, han samarbejdede med. Det harmede ham, naar der med Føje fra en Bygherres Side kunde udsættes noget paa det leverede Arbejde med Hensyn til dets Kvalitet og den Præcision, hvormed det udførtes. „En saadan Arbejdsmaade, hvor Dag efter Dag ikke viser nogen virkelig Fremgang, kan jeg ikke være med til“, skriver han i 1890 til en Underentreprenør, hvis Arbejde han benyttede; „De maa vente, at jeg lader det Arbejde, De har paabegyndt hos mig, fuldføre af andre“. Ikke engang overfor sine gode Venner gav han paa dette Punkt nogetsteds efter. „Er det Dig bekjendt“, skriver han i 1887 til en Tømmermester, med hvem han stod paa en fortrolig Fod, „hvor megen Ligegyldighed der raader ved Dit Arbejde ved Arbejderboligerne? og Resultatet af dette Sjudskeri er, at jeg nu maa tage en Del [af det udførte Murerarbejde] ned og mure det om. Det bliver snart saaledes, at jeg maa efterse Dit Tømrerarbejde i alle Detailler, og det er dog for meget at forlange“. Han havde et Øje paa hver Finger: „Kjære Ven! Den gaar ikke med de leverede Gulvbrædder“ hedder det i et Brev kort forinden til samme; „ved nøjere Eftersyn vil Du indrømme mig, at de langtfra svarer til Hensigten og

Konditionerne; store Knaster og raadne Knaster ud-mærker de fleste, saa der neppe af 12 bliver 2 brugelige. . . . Jeg vil hver Dag ofre Dine Brædder særdeles Opmærksomhed og ikke skaane de storknastede Brædder, hvor de saa findes“. Naar han som Hovedentreprenør skulde høre alle Ubehagelighederne — som ved en Nybygning i 1896 for Marine-Stiftelsen i Faxegade, hvor Bygherren besværede sig over, at Snedkeren havde svinet Gulvene til, efterladt Høvlspaaner etc. — fandt han, at han ogsaa overfor den paagældende Mester havde Grund til at beklage sig „men de fleste af disse Ubehageligheder kunde være undgaaede, hvis D’Hrr. arbejdende Mestre opfattede Mester-Stillingen paa samme Maade som jeg opfatter min. Jeg vil med Villie ikke tilføje flere Bemærkninger“, slutter han sit Brev til den paagældende, „om mulige Mangler, men overlader til Dem selv, hvor De findes, at afhjælpe dem“. Denne gennemførte Paalidelighed i Arbejdet, det at man kunde stole paa ham — og hvor ofte hører man ikke Bebrejdelser overfor Haandværkere netop paa dette Punkt! — betragtede han som en Selvfølge, men ogsaa som noget meget vigtigt i Forholdet til andre. „Jeg har ofte i min Praxis haft travlt“ hedder det i et Brev i 1887 til en anden Haandværksmester, „men aldrig saa meget, at jeg har undladt at møde, naar jeg har lovet det,“

For en Mand, der saa saaledes paa de Krav, som stilledes til ham, og paa dem, han med Føje mente sig berettiget til at kunne stille til andre, maatte den Tone, der kom til at klinge i Forholdet mellem Arbejdsgivere og Arbejdere i Tiden omkring det voldsomme Sammenstød i 1899, være en sand Mislyd og

virke stærkt nedstemmende. Han, der selv havde arbejdet længe som Svend og Formand og som i sine Arbejdere saa Mænd, hvis Interesser i dybeste Forstand faldt sammen med hans egne, nemlig for saavidt det, hvorpaa det kom an, var at udføre Arbejdet „saa hensigtssvarende og godt som muligt“ — han maatte nu opleve at se det skorte paa dette Grundlag for alt godt Samarbejde hos disse Medarbejdere, og det paa Trods af de Overenskomster, de selv havde været med til at slutte: „Sjusket og daarligt Arbejde synes nu at være Regel, hvor det før var Undtagelse“, hedder det sidst i Maj 1899 i nogle Betragtninger over den Optræden, som Svende og Arbejdsmænd udviste paa hans egne Arbejdspladser; „beklager man sig og forlanger det rettet, hvor det kan ske, faar man enten det Svar, at det bliver ikke leveret bedre andre Steder, eller ogsaa en Trusel om at forlade Arbejdet. Sker dette, og Arbejdet ikke er afsluttet, er det forbundet med ikke ringe Vanskelighed at faa det fuldført; det er en stadig Skræk for unge Svende og Arbejdsfolk at fortsætte et ufuldendt Arbejde. Der hersker i den Retning et Tyranni saa stort, at een Stortaler kan kommandere 20 ellers fornuftige Mænd til at optræde saaledes, som han synes det, naar det blot gælder om at være imod Arbejdsgiverne og Fordringerne til vel udført Arbejde. Vi have blandt Murerne mange brave og hæderlige Folk, som sætte Æren højt i at levere smukt Arbejde, men de yngre, der kommer til, gøre alt for at nedbryde, hvad det gode Exempel burde holde oppe, og tænke kun som det første og eneste paa at tjene saa meget som muligt uden Hensyn til, hvorledes Arbejdet udføres“. Det er en streng Kritik,

men vil næppe lyde fremmed eller uberettiget i deres Øren, som har oplevet Stor-Lock'outen i 1899 og de nærmest efterfølgende Aar. Paa LICHT virkede „den nye Tid“ som sagt dybt forstemmende og har næppe været uden Indflydelse paa det Nedbrud i hans Kræfter, som nu gjorde sig gældende. Lock'outen blev for Murmestrene i Kjøbenhavn, der netop havde bragt nye Aftaler og god Orden til Veje baade i Forholdet til Mursvende og Arbejds mænd, en nok saa haard Prøvelse i al Almindelighed; for LICHT, der ved dens Indtræden havde meget betydelige Entrepriser i Gang: Kloakpumpestationen paa Kløvermarksvej, Vandgasværket paa Østre Gasværk, en Nybygning ved Jagtvej, den Anker Heegaardske Villa paa Stockholmsplads, Pelts og Thymes Plejestiftelse i Lars Lejstræde og det nye Raadhus' Hovedbygning var denne Standning i Arbejdet overordentlig følelig. Da Arbejdet atter sattes i Gang, var meget forandret; han led straks den første Arbejdsdag den Skuffelse, at en af hans mest betroede Formænd ikke af sig selv mødte ved Arbejdet; slemt var det ogsaa at faa Folk — og navnlig dygtige Folk — til alle de store Arbejder. Nu maatte unge „Forbundtere“ ofte erstatte de udlærte Svende; af saadanne antog LICHT efterhaanden en Del; de fik 3 Kr. i Dagløn og Udsigt til at blive Svende efter 1—2 Aars Forløb, hvis de artede sig vel. Ved deres Antagelse maatte de forpligte sig til at skaffe sig de højst fornødne theoretiske Kundskaber og bl. a. 3 Gange om Ugen i Aftentimerne fra 6—8 møde til Tegneundervisning — ved hvilken LICHT selv afholdt Udgifterne — hos Murmester P. K. JENSEN paa Dosseringen No. 30.

Thi det at skabe dygtige Haandværkere og sikre Faget Tilgang af de bedste Kræfter var for LICHT en Sag af den største Betydning. Gang paa Gang giver hans Bestræbelser paa dette Punkt sig Udslag. MARTIN NYROP, der sikkert nøje har kendt LICHTS Opfattelse af sin Stilling som Læremester for de ganske unge, siger herom i sin Nekrolog: „Han vilde gerne uddanne Lærlinge til dygtige Svende, men det var ham imod at tage „Architektspirer“ i Lære; han mente, at de vilde betragte Arbejdet som et Onde, man i forbiggende maatte nedlade sig til og i Magelighed kunde lære i den smukke Sommertid. Det krænkede ham som Murer, samtidig med at det stødte ham, at „Spirers“ Fader paa Forhaand kunde fastslaa Sønnens Brugelighed til Architect“. Det var visselig ikke paa den Maade, at LICHT vilde skaffe sit Fag den bedst mulige, i Længden dygtigste og virksomste Tilgang. De unge skulde deltage i alt; de skulde ogsaa flittigt følge den theoretiske Undervisning, Teknisk Skole bød paa, og fik LICHT fra denne Meddelelse om, at en af hans Lærlinge forsømte Skolen, kunde Drengegens Fader, eller den, der som Værge havde Ansvaret for ham, være sikker paa, at der nok straks skulde tilgaa ham en Meddelelse herom med Anmodning om en Forklaring. Men han vilde ogsaa have, at de unge skal opmuntres hvor *det* kan gavne. I 1889 anker han saaledes over, at Navnene paa de unge Mennesker, der faar tildelt Belønninger for vel udførte Svendepøver, ikke lige saa vel nævnes i Bladene som deres, „der har vundet i en eller anden Boldklubs Turnering“; Bladene burde ogsaa bringe noget udførligere Oplysninger herom end det tørre Referat, der i det

højeste gives; det vilde baade virke opmuntrende paa dem, der selv har bestaaet Prøverne med Hæder, og anspore dem, der kommer efter. Og under 30. November 1890 henvender han sig direkte til Oldermændene, Murmester S. P. BECKMANN med Forslag om, at der fra Mestrenes Side foretages et Kvalitetsvalg af Lærlinge til Faget, hvorved dettes Interesser vilde fremmes. „Ved at hæve Faget, idet man vrager mellem Lærlingene, vil Mestrene blive Fagets Reformatorer og det gode Resultat snart vise sig“. Det er ikke nødvendigt, udtaler han fremdeles, at Lærlingene tages fra de fattigste Hjem; Tilgangen er rigelig, og man bør oparbejde en Stemning for, at der i Haandværket som i Handelen fordres Velopdragenhed og tages Hensyn til, at Drengen kommer fra et godt Hjem, ligesom der maa ses paa, at det er Forældre og Værger, der vil holde Børnene i Teknisk Skole. LIGHTS Skrivelse var fremkaldt af et Referat i „Haandværkerbladet“ No. 83 og 87 af Forhandlingerne i Haandværkerforeningens Plenarmøde om Lærlingekontrakten, og af de faldne Udtalelser syntes det som en stadig Forudsætning, at Pluraliteten af Lærlinge kom fra de fattige Hjem og ikke kunde paaregne nogen væsentlig Understøttelse i Læretiden. Duelighed i Forening med en høflig og korrekt Optræden — det var noget, LIGHT forstod at vurdere og lægge Vægt paa. „Et endnu vil jeg lægge Dig paa Sinde“, skriver han i 1889 til en ung Mursvend, der agter sig til Udlandet for sin Uddannelses Skyld, „da jeg selv har fulgt det Princip: naar Du skifter Mester, saa sig det iforvejen til den Mand, Du er hos, at Du ikke melder ham Din Afgang for at gaa med det samme, ligesom Du ogsaa

skal gøre en Undskyldning, hvis Du har lovet at komme til en Mester og i Mellemtiden har skiftet Anskuelse, eller der har tilbudt sig noget, Du synes bedre om; dette har jeg altid fulgt og har skaffet mig Venner ved en saadan Lejlighed“. Og karakteristisk for ham, der selv ved Flid og Paapasselighed i stort og smaat havde skabt sin Position, er det, naar han i et Brev til en Murer, der havde søgt ham om Arbejde, men ikke straks kunde faa det, skriver: „Derimod kan jeg give Dem nogle gode Raad; naar De tænker paa at blive Mester, da forinden at forbedre Deres Haandskrift og dernæst være noget mere opmærksom paa Smaating, som dog altid opbygger det endelige Resultat. Jeg sigter hermed til Stavningen af mit Navn; naar De har det som Underskrift fra mig, vil De se, at det *ikke* staves, som *De* skriver det: LICHT“. At der har været de Folk, for hvem en Mester med denne Ordensans og Hævdelse af Kravene til baade første Klasses Arbejde og korrekt Optræden maatte staa som en særdeles strix og fordringsfuld Arbejds-herre, kan ikke forundre nogen; hans egen Optræden var, som ERIK SCHIØDTE har udtrykt det „i alle Henseender tillidvækkende og respektindgydende“ — mærk det sidste! — men de der nød hans *Tillid*, fordi de forstod hans Ejendommelighed og kunde vurdere hans fremragende Egenskaber baade som Menneske og Fagmand, vidste ogsaa at paaskønne deres Medarbejderskab med ham gennem Aarene. Dette gav sig et smukt Udslag, da han i Januar 1900 kunde fejre sit 25 Aars Jubilæum som Murmester i Kjøbenhavn og i den Anledning fra sine faste Formænd modtog en Adresse med følgende Ordlyd:

Idet undertegnede hos Dem arbejdende Formænd bringe Dem vor hjerteligste Lykønskning i Anledning af Deres 25 Aars Jubilæum som Murmester her i København, føle vi Trang til at sende Dem en dybtfølt Tak for, hvad De ved Deres betydelige Virksomhed har været for enhver af os samt udtale vor Taknemmelighed for den Støtte og Opmærksomhed, der ved enhver Lejlighed er blevet os tildelt. Idet vi se tilbage paa henholdsvis et længere eller kortere Tidsrum, i hvilket vi har været i Forbindelse med Dem, er det med en Følelse af Tilfredshed over at kunne deltage i Deres Virksomhed. I Erkendelse af den Interesse og Dygtighed, hvormed De stedse har Fagets Udvikling for Øje, tillade vi os at udtale Ønsket om, at De endnu i mange Aar maa staa i Spidsen for Deres store Virksomhed til Gavn for vor By og vort Fag.

Kjøbenhavn, den 7. Januar 1900.

H. FAGERLUND KRONE. R. JACOBSEN. P. KÜHNE.
C. E. HANSEN. N. P. G. LIMKILDE.

Ved denne Opmærksomhed, der kom LICHT selv ganske uventet, blev Jubilæet ham en virkelig Festdag; og de to følgende Aarsdage samlede han sine „Jubilæums-Formænd“ til en lille Festlighed — saaledes endnu i 1902 „skønt jeg“, som det hedder i et Brev af 4. Januar til en tidligere Lærling, „i Aar ikke er saa særdeles bevægelig, men bagefter er jeg gerne tilfreds, som jeg ogsaa var, da Jubilæumsdagen for 2 eller 3 Aar siden overraskede mig“.

Allerede i den Artikel i „Illustreret Tidende“ for

21. Juni 1891, hvori ERIK SCHIØDTE omtalte C. LICHT i Rækken af de københavnske Murmestre, som ved denne Tid gjorde sig gældende i Hovedstaden, nævner han, at LICHT „hører til de kloge Haandværkere, som ikke sammenblander Kunst og Haandværk, men forstaaer, at de hver for sig fortjener lige Respekt, naar de udøves paa rette Maade“, og i det smukke Minde, som MARTIN NYROP i „Architekten“ (5. Aarg. No. 1 for 3. Oktober 1902) rejste sin afdøde Medarbejder gennem mange Aar, fremhæver han, at LICHT „satte sit Haandværk højt, var stolt af sin Stand og ømtaalig for sin Værdighed som Murmester“. Begge Udtalelser er rigtige og rører ved en Side af LICHTS Virksomhed, der efter Sagens Natur maatte spille den største Rolle: Samarbejdet med Arkitekterne, der sikkert ikke altid var helt let. Men at han her forstod at finde sin Stilling og hævde den, er uomtvistelig. Hans Liv og store Virksomhed førte ham sammen med mange og af forskellig Slags, og han var ikke skaansom overfor „de mange, der kalder sig Arkitekt uden at gøre Fyldest derfor“ og hvem han ikke undlod at sige sin oprigtige Mening, naar de f. Eks. ved at mangle Forudseenhed for Detailspørgsmaal sinkede Gangen af det Arbejde, LICHT havde paataget sig at fuldføre til bestemt Tid. Og Tilsidesættelse af de Hensyn, han fandt, man skyldte ham, taalte han ikke. „Deres Skrivelse har desværre ikke gjort det Indtryk paa mig, som De vistnok har tilsigtet“, skriver han den 9. December 1898 til Arkitekt V., „jeg betragter det nemlig som en Haan, der vises Haandværkerstanden, naar der ved en privat Licitation forlanges Depositum, idet man jo kan gaa ud fra, at alle Haandværkere der indbydes, ere kendte

Mænd. Med denne Opfattelse staar jeg heller ikke ene blandt Haandværkerne, og yderligere kan jeg oplyse, at Deres Medunderskriver paa Indbydelsen, Arkitekt TH. BINDESBØLL, ogsaa finder Fordringen utidig“. Skulde han selv, hvad der faldt for, anbefale en af sine Kunder eller Bekendte en Arkitekt, gjorde hans Samvittighed og Erfaring sig stærkt gældende i Anvisningen af en Kunstner, der var baade solid og gennemdannet, thi „bagefter, naar Bygningen er taget i Brug, har Bygherren større Glæde deraf, naar der ikke i arkitektonisk Henseende er noget at indvende, selv om ogsaa Arkitekthonoraret har været noget større“.1) Til Gengæld var han fuld af Forstaaelse og dyb Anerkendelse overfor de udmærkede Kunstnere, han kom til at samarbejde med fra første Færd, og til hvem han kom til at staa i ypperligt Forhold. Der er flere Gange i det foregaaende nævnt nogle af de Arkitekter, som han stod nær i Samarbejdets Tegn, og han var ved given Lejlighed gerne med til at hædre dem, saaledes da han sammen med Haandværksmestrene V. FUSSING, G. STEENBERG, C. F. DANSTRUP og C. MØLLMANN i Januar 1892 indbød til at vise Arkitekten J. D. HERHOLDT en Opmærksomhed i Anledning af, at denne den 1. April fratraadte sin Stilling som kgl. Bygnings-

1) Ud fra sin rige Erfaring raader han i 1897 en Slægtning, der har antaget en ung Arkitekt til Hjælp ved et Fabriksanlæg i Jylland; „ . . . Kun maa De, især i den første Tid, sikre Dem H.s (Arkitektens) Assistance hver Dag; naar først det hele er i Gang, er det ikke saa vanskeligt, men Deres Opgave maa være at lægge hele Ansvar og Ansvarsfølelsen paa H., da han er den, der faar Betalingen; om den bliver forhøjet med 25 Kr. om Maaneden vil jeg henstille til Dem, hvis dette vilde eller kunde bidrage til endnu større Interesse for Sagen. Ligeledes maa De aftale med H. en bestemt Dag og Tid en eller to Dage i Ugen, hvor han mødes med Dem til „Referat“, og til hvilket Møde De saa møder med en Dosmerseddel, hvorpaa alle Deres Spørgsmaal er optegnede, og som H. besvarer. Svaret noteres i forkortet Form, for at undgaa senere Misforstaaelse; denne Ordning bidrager ogsaa til, at H. føler et stadigt Ansvar“.

Dette er vistnok karakteristisk for Lichts egen Arbejdsmetode.

inspektør „i Form af en Mindegave, som kunde være ham et synligt Tegn paa den Højagtelse og Hengivenhed, han i Aarenes Løb har erhvervet sig hos alle de Haandværkere, han paa forskellig Maade er kommen i Forbindelse med“.

Den af dem alle, han i Samarbejdet kom til at staa nærmest, var dog, som allerede anført, H. B. STORCK. Det fremhæves baade af ERIK SCHIØDTE og MARTIN NYROP i deres Nekrologer, særlig af den sidste: „Hvad der i „Architekten“ skal understreges er, at han (LICHT) var Professor STORCKS betroede Mand. STORCK har brugt LICHTS gode Hjælp ved mange betydningsfulde Restaureringer. . . . det var sikkert LICHTS Stolthed og største Glæde som Murmester, at han i en lang Række af Aar under Professor STORCKS Ledelse har arbejdet med paa Bevaringen af vore gamle Mindesmærker, som han omfattede med aldrig svigtende Interesse“. Sikkert har Samarbejdet ikke altid været let med en Personlighed som STORCK, hvis Ejendommelighed, hvortil hørte en saa udpræget kritisk Sans, næppe nogensinde har fornægtet sig, men man forstaa, at der hos en Mand som LICHT var netop de Egenskaber tilstede, som betingede den gensidige Forstaaelse og Respekt. LICHT lærte i hvert Fald for sit Vedkommende ikke blot at forstaa, men ogsaa at holde af STORCK. Det kommer karakteristisk frem i et Brev fra Juli 1891 til en yngre Arkitekt og Tømmermester, der i en anden By end hans egen var bleven lavestbydende paa et Kirkearbejde, men, som af Frygt for Vanskeligheder med en Tømmermester paa selve Arbejdsstedet, var tilbøjelig til at vige Pladsen for denne og herom raadførte sig med LICHT, der giver ham føl-

gende Svar: „Professor STORCK kommer næppe hjem før om 14 à 16 Dage, og hvorledes han vil stille sig til Sagen er ikke godt at sige; han veed jo, at De skal udføre Arbejdet, og vil vist blive meget forundret ved en forandret Bestemmelse. Hvis De sætter Pris paa Professor STORCKS Mening og kjendte ham, som jeg kjender ham, saa vilde De ikke lade en Lejlighed, som her tilbyder sig, gaa ubenyttet hen; denne Bemærkning kun som min private Mening; for Professoren har det ingen Betydning, om en Tømmermester er fra Mariboe eller Nykjøbing, naar blot han synes om Manden og hans Arbejde“. Og man forstaar hvilken Tillid STORCK viste sin mangeaarige Medarbejder, naar denne i et senere Brev kunde trøste den ovennævnte unge Kollega i Medarbejderskabet med disse Ord: „Nogen yderligere Tegning faar De vist næppe; og skulde der være noget at tegne en detail, saa er Skik og Brug hos Professor STORCK saaledes, at man tegner det op selv og spørger, om han ønsker det saadan, men hans Hovedtegninger er i Reglen saa akkurate at det falder meget let“.

Gennem sit Samarbejde med HERHOLDT og STORCK kom LICHT ganske naturligt ind paa de Overvejelser af Byggematerialet, der for den Arkitektskole, hvis Førstemand HERHOLDT kan siges at være, har spillet saa stor en Rolle, og LICHT kom til at gøre hele den Udvikling med, under hvilken Murstenen som saadan atter for en Tid fik Hæderspladsen efter i en lang Periode at være skjult bag Puds og Stuk, og man naaede til en Facade, hvor den tilsyneladende tilfældige, men i Virkeligheden nøje beregnede Blanding af forskellige Sten fremkalder en bestemt tilsigtet Virk-

ning.¹⁾ LICHT blev selv paa dette Punkt en Mester; mangfoldige er hans Forsøg med de forskellige Sten, deres Form og Farve, og hans Erfaring blev rigelig udnyttet; saaledes skriver han i November 1898 til Museumsdirektør, Dr. MOLLERUP, der ønskede Oplysning om Anvendelsen af Munkesten fra Klostermosegaard, at han sjælden anvender dem alene; „ofte bliver denne Sten blandet med Sten fra andre Værker for at bringe mere Liv og Spil i Fladerne, som ellers med den alene bliver noget døde; dette Forhold er bl. a. anvendt ved Gaasetaarnet, hvor Ladby Stenen er benyttet“. Selv syslede han med Modelling af de vanskelige Munketagsten og sender i April 1894 Professor STORCK Prøve af en ny Over-Tagsten, der mulig kan finde Anvendelse ved Merløse Kirke og Helligaandshuset i Kjøbenhavn. Stenene — der var ogsaa Tale om Gavltagsten — blev fremstillet af F. DITHMER paa Klostermosegaards Teglværk ved Helsingør, og er bl. a. anvendt ved Tveje-Merløse Kirke. En meget kræsen Kender af den brændte Sten og dens Virkning blev LICHT efterhaanden, og de nye Produkter vandt

¹⁾ I et Brev af 30. August 1900 til F. Dithmer, Klostermosegaard, hedder det i Anledning af, at Professor Storck var utilfreds med Formstenene til Helsingør, der var for lyse og ensfarvede: „Er det ikke muligt, at De kan tage et Parti tilbage og brænde dem haardere, saa de kan faa forskellig Farve? For Tiden skal alt Murværk være saa spraglet som muligt“. I 1902 lyder den samme Klage; Licht afskriver den 23. April Storcks Brev til Vejledning for Dithmer: „Jeg var i Helsingør igaar og ærgrede mig over de lyse, flove Munketagsten paa vestre Fløj. Man restaurerer og restaurerer og gaar tilbage i Steden for fremad. Dette er kjedeligt. De maa se at skaffe Dem Sten af en kraftigere Farve til Resten“. Og Licht fortsætter: „Disse vare Ordene; jeg gør dem til mine. Ifjor forsøgte vi at saa Mos paa Taget, men det synes ikke at have noget Voxested dér. Ellers plejer Tagene at blive for tidlig mørke“. Det ender med, at Licht forsøger at vande Taget med Melasse; Formand Jacobsen faar en Fustage Melasse, der i fortyndet Tilstand skal bruges over Taget. „Derved bliver det mørkere, og Hovedhensigten er at lægge en Bund paa Taget for Mosdannelse, hvortil det egner sig godt; vi har tidligere anvendt det paa Kirkens Tag i Merløse med godt Resultat. Selvfølgelig har jeg truffet Aftale med Professoren“. Af et senere Brev fremgaar, at Melassevanding ogsaa er anvendt paa Graverboligen paa Assistent Kirkegaard „og har vist sig udmærket til at afgive god Grund til Vækst af Planter paa Taget“.

ikke hans Tilfredshed, men betegnedes som „et Kunstprodukt, som aldeles mangler den Umiddelbarhed, der udmærker vore gamle Munkesten“. Den naturlige Betragtning, at man i Middelalderen saavidt muligt opførte sine Bygninger af Sten fra nærliggende Teglgrove, førte for LICHTS Vedkommende til, at han til de store Arbejder i Helsingør og Ringsted hentede Hovedmængden af Sten fra de Steder, hvor det maatte antages, at de var komne fra, da Kloster og Kirker i sin Tid rejstes; altsaa fra Klostermosegaards Teglværk ved Helsingør og, for Ringsted Kirkes Vedkommende, fra mindre Værker i Nærheden, saaledes i Benløse. Fra dette sidste hentede LICHT ogsaa de Sten og Fliser, som han anvendte ved Opmuringen af Fodstykket til Absalon-Monumentet paa Højbroplads i Kjøbenhavn; det var ham overordentlig magtpaaliggende at faa Stenene netop fra dette Værk, og stor var hans Sorg, da det viste sig, at der var næsten uovervindelige Vanskeligheder til Stede for deres Tilvirkning; Lergraven løb fuld af Vand, Ovnene kunde ikke vente til Leret blev fremskaffet, skønt det til Fremstilling af de faa Sten kun drejede sig om 2—3 Børfulde o. s. v.. Det lykkedes dog omsider at faa fremstillet de 86 Fliser, hvorom det drejede sig, og LICHT havde Tilfredsstillelsen af at se sit Ønske opfyldt: at Stenene til Absalons Mindesmærke alle stammede fra hans Fødeegn i Midtsjælland.

I dette Forhold ligger et Udtryk for den historiske Sans, hvormed LICHT var begavet og som naturligt udviklede sig yderligere i Omgangen med Mænd, hos hvem den var levende, og ved Beskæftigelse med Arbejder, hvor de historiske Forhold i saa høj Grad var

de afgørende. Den traadte i naturlig Forbindelse med hans Lyst til Læsning og Trang til at samle Kundskaber; han blev tidlig Medlem af „Historisk Forening“ og var i sine senere Aar en interesseret Deltager i Oldskriftselskabets Udflugter. Da han i Begyndelsen af 90'erne skulde i Lag med Tveje Merløse Kirkes Restauration, lod han en Boghandler skaffe sig ikke blot den (meget sparsomme) danske Literatur om Kalktufstenens Forekomst, men ogsaa tyske Tidsskriftsartikler, der berørte Emnet. Da „Østifternes historisk-topografiske Selskab“ blev dannet i 1898, var dette noget, der i høj Grad havde hans Sympathi, og han var ivrig for at skaffe Selskabet Tilgang af Medlemmer indenfor sin Bekendtskabskreds. Straks ved Paabegyndelsen af Arbejdet paa Klemens Kirke paa Bornholm i 1881 bad han sin Formand passe godt paa ved Nedbrydningen af den gamle Kirke, om der skulde forekomme Fund af nogen Art, og takker ham i Brev af 11. Juli for en gammel Mønt, som var fremdraget; „paa et senere Tidspunkt troer jeg nok, jeg vil lade Begravelsen i Kirken udgrave; jeg troer, at der paa Bunden af den maa findes noget“ og, tilføjer han praktisk: „paa den anden Side kan man ogsaa bedre faa Jorden fast, naar det raadne Stads er taget op“. Trappegangen i sit eget Hus paa Philippavej smykkede han med en værdifuld Samling af gamle Vaaben og en meget smuk komplet Rustning fra Tiden o. 1500.

Medens han endnu var en ung Mand, blev han ved et Uheld ramt i Hovedet af en Stige og fik sit ene Øre beskadiget; en tiltagende Døvhed gjorde sig som Følge heraf gældende og medførte, at han, der iøvrigt var selskabelig anlagt, efterhaanden kom til at føre et

mere indadvendt Liv i Kredsen af sine nærmeste; i Forbindelse hermed staar det vistnok ogsaa, at han blev en fortrinlig Brevskriver, der let udtrykte sig med Pennen, baade i Forretningsbreve og i sin private Korrespondance; denne Omstændighed, og det at han omhyggeligt kopierede alle Breve og holdt sit Forretningsarkiv i mønsterværdig Orden, har gjort det muligt at skrive hans Biografi saa at sige med hans egne Ord. Over god Orden og Renlighed paa selve Philippavej vaagede han med megen Omhu og holdt baade de andre Lodsejere og Stadsingeniøren til Ilden, naar det gjordes nødvendigt. Særdeles karakteristisk for ham er en Anmodning til „Berl. Tidende“ i Januar 1898 i Anledning af, at Bladet i en Artikel for den 7. d. M. havde betegnet Spadserestien bag hans Have som „Svineryggen“: „Paa Ejendommens Matrikulkort er den anført som „Dosseringen“, hvad den ogsaa hedder i daglig Tale, og jeg formener, at „Berl. Tidende“ sidst skulde være den, der bidrager til, at Sprogets folkelige Vanskud faa mere Hævd end nødvendigt. At den opkaldtes efter Søen og fik Navnet „St. Jørgens Dossering“ vilde vi Beboere ikke have noget imod, men vi ville ikke lade Navnet „Svineryggen“ passere uden Protest.“ At den Omstændighed, at hans Bolig laa paa Frederiksberg, skulde have nogen Indflydelse paa hans borgerlige Virksomhed, var ham iøvrigt i høj Grad imod, og da Murmester S. SCHOUGAARD i Marts 1896 i Lauget havde rejst Spørgsmaalet: Er det forsvarligt, at en Kommune i Almindelighed og Kjøbenhavns Kommune i Særdeleshed bortliciterer offentlige Arbejder til udenbyes, ja selv udenlandske Haandværkere og Fabrikanter? og selv besvaret dette

med et Nej, gav det LICHT Anledning til følgende Bemærkning i en Skrivelse af 18. Marts s. A. til SCHOU-GAARD: „At der er mangt og meget, der kan være rigtigt i Deres Udkast [som LICHT havde til Gennemlæsning], skal jeg villig indrømme, men Hovedsagen: Kjøbenhavn for Kjøbenhavnerne kan jeg ikke være med til, da jeg har Bopæl paa Frederiksberg og kæmper for en Forening med Kjøbenhavn, som sent eller tidlig vil komme.“ Dette udvikler LICHT videre i en Række Bemærkninger, hvori det bl. a. hedder, at Tanken om at udelukke Arbejdere fra den ene Kommune fra den anden „vilde i vore Friheds Tider, hvor alle Skranker og Baand løsnes mere og mere, være en Umulighed og imod Tidsaanden og Udviklingen. For de Arbejdere, der ville arbejde, ere Tiderne saa gode som vel muligt, og da der ikke gøres Forskel paa københavnske eller udenbyes Arbejdere, vil en Forandring i det bestaaende ikke vise nogen kendelig Forøgelse eller Formindskelse i Fattigbyrden. At Kommunen udfører Haandværks-Arbejder uden Mesters Hjælp er naturligvis forkasteligt.“ Selv har LICHT vistnok baade følt — og stemt — konservativt, men at han var en Ven af al rimelig Frihed, er utvivlsomt. For offentlig Virksomhed holdt han sig fri; hans store Forretning tillod ham heller ikke at anvende Tiden til Deltagelse i det politiske eller kommunale Liv. I Murerlauget, hvori han lod sig optage i Februar 1878, blev han i 1889 indvalgt i Repræsentantskabet, men udtraadte i 1900 efter allerede i Marts 1898 at have anmodet om Fritagelse for Genvalg; i Tiden fra 1900 til sin Død var han Suppleant for Bestyrelsen; i den nysnævnte Skrivelse til S. SCHOU-GAARD hedder det:

„I det Hele taget mener jeg, man bør tage Sigte paa de Detail-Spørgsmaal, der berører os Murmestre, og lade de store Spørgsmaal ligge; dem kan vi dog ikke magte alligevel“ — det tyder paa, at han med den sindige og rolige Afvejelse af Forholdene, der var ham egen, næppe har set med Sympathi paa Planer om, faglig set, at føre en udfordrende Politik.

I November 1888 var LICHT bleven optaget i Frimurerordenen, hvor han i Aarenes Løb steg til den 8. Grad; det synes, som om hans aftagende Hørelse har lagt ham Hindringer i Vejen for en hyppigere Deltagelse i Ordenens Møder; i et Brev af 12. Januar 1898 udtaler han dog, at han har befundet sig vel ved efter mange Aars Forløb igen engang at deltage i en Nytaarsfest i Logen; Aaret forinden, i November 1897, var han blevet valgt til Medlem af Frimurerforeningen „Kredsen“, og han har saaledes, hvad hans anseelige Stilling indenfor Ordenen antyder, sikkert været et af dens ivrige og interesserede Medlemmer, om han end aldrig virkede som Embedsmand inden for sin Loge.

I Traad med den Aand, der i disse Omgivelser havde mødt ham og som samstemmede med hans egen, har han ganske vist i det stille ydet sin gode Hjælp til dem, der paakaldte den, og hvor han fandt det Sind og den Værdighed, som gjorde Hjælpen vel anbragt. Han kunde med Taknemmelighed og venlige Følelser efter mangfoldige Aars Forløb mindes og være med til at hædre en gammel Skrivelærer fra hans Drengaar i Roskilde, og det var ham selv en Glæde ved Boggaver at kunne glæde de gamle Beboere af Abel Cathrines Stiftelse. Der bestod det smukkeste Forhold mellem ham og

hans to Aar yngre Broder, Krigsraad G. A. LICHT (1845—1912), der gennem mange Aar bestred Hvervet som Bogholder i Forretningen og baade i og udenfor Forretningerne var ham en god og trofast Hjælper, ligesom han blev det for hans Enke og unge Søn, da Firmaets Chef saa brat blev kaldt bort. Det er ovenfor nævnt, hvorledes C. LICHT fra Ungdommens Dage var knyttet til Murmester F. ELSNER, der i faglig Henseende var LICHTS højre Haand i henved en Menneskealder og ved hans Død blev optaget i Firmaet, som fortsattes af LICHTS Enke og Søn i Kompagni med ELSNER, indtil denne i 1916 udtraadte som ansvarlig Deltager i Forretningen, men dog endnu et Par Aar vedblev at deltage i dens Drift. Navnene paa LICHTS Formænd i Aaret 1900 er anførte ovenfor ved Omtalen af hans 25-Aars Murmester-Jubilæum; foruden disse arbejdede som Konduktører i Forretningen Murmester H. MADSEN fra Svendborg (i Tiden fra Februar til August 1900), Murmester EJLER LASSEN (fra August 1900 til Maj 1902); siden Oktober 1918 er Murmester CHR. NIELSEN Firmaets Konduktør. Som Bogholdere har, efter at Krigsraad LICHT trak sig tilbage, virket: C. M. NIELSEN (fra Januar 1909 til Juni 1921) og derefter C. C. V. OLSEN. Alle disse Mænd har, hver for sig, været en fortrinlig Støtte for Forretningen.

III

Den 28. Juni 1876 viedes C. W. R. LICHT i Frederiksberg Kirke til Frøken ZIRE CHARLOTTE NICOLINE NISSON, født den 8. Maj 1847 i Lyngby som Datter af Grosserer og islandsk Købmand NIKOLAI NISSON (1805—1857) og Hustru ZIRE MARIA SOPHIE PALUDAN

(1808—74). I Ægteskabet fødtes den 14. December 1877 en Datter, men allerede den 2. Januar 1878 døde den unge Moder. Efter henvend to Aars Forløb giftede C. LICHT sig atter, nemlig med sin første Hustrus Søster, Frøken ANNA LOUISE SOPHIE NISSON, født 22. Februar 1845 i Lyngby, der overlevede ham. I dette Ægteskab fødtes fire Børn: to Døtre og to Sønner, af hvilke den ældste er Firmaet C. LICHTS nuværende Indehaver, medens den yngste, Ingeniør E. R. LICHT er Direktør for Nakskov Gibs- og Kalkværk.

Omgivet af Hustru og Børn i det smukke Hjem, han selv havde skabt; under heldige økonomiske Vilkaar, for hvilke han havde egen Dygtighed og skabende Evne at takke; med Interesser, der gav hans Tilværelse Indhold og Dybde og som faldt sammen med hans daglige Virksomhed; agtet og anset af sine Omgivelser og paaskønnet af sine Medarbejdere havde LICHT oplevet 25-Aars Dagen for sin Indtræden som selvstændig Borger i Samfundet; og Tiden omkring Aarhundredskiftet med dens rige Udvikling baade paa materielle og aandelige Omraader og med dens paa mange Felter gavnlige Udjævning af tidligere sociale Skel maatte for en Mand med hans kraftige og maalbevidste Personlighed staa som løftefuld og frugtbar. Kun hans Helbred lod noget tilbage at ønske; trods hans kraftige Konstitution havde de anstrængende Arbejdsaar gjort deres nedbrydende Indflydelse gældende i Form af Tilbøjelighed til en astmatisk Lidelse. Da nu i Januar 1901 et let Nerveanfald i højre Arm og Ben stødte til, raadede hans Huslæge ham meget til at søge Rekreation ved et Kurophold i Norge, og i Begyndelsen af Februar rejste han til Voxenkollen for at unde sig nogen Hvile, efter

først i et Par Uger at have holdt Sengen i sit Hjem. I Marts var han atter hjemme og befandt sig helt vel; han bestræbte sig for at tage saa rolig som muligt paa Tilværelsen og syntes, at Velværet daglig tog til. Arbejdet lod ham dog ikke megen Ro — han byggede paa dette Tidspunkt paa Dansk Arbejderbank paa Hjørnet af Walkendorfs- og Niels Hemmingsensgade; paa-begyndte det omfattende Arbejde paa Seruminstituttet; var ikke færdig med Københavns Raadhus og i fuld Gang med de store Restaureringsarbejder i Helsingør og Ringsted — og i Januar 1902 følte han paany Trang til nogen Tids Ophold i den lettere norske Luft. „Vi berører ikke Forretningsanliggender i Breve til min Broder“ skriver Krigsraad LICHT den 22. Januar til Formand R. JACOBSEN i Helsingør, og hans Tilstand gav da allerede Grund til nogen Ængstelse. I Begyndelsen af Marts var han hjemme igen; i April var han nogen Tid sengeliggende af en hidsig Feber, men i de kommende Sommermaaneder færdedes han rask omkring og var navnlig stærkt interesseret i Arbejdet paa Gurre Slotsruin. Søndagen den 28. September havde han med sin Hustru og sine yngste Døtre besøgt sin ældste Datter og hendes Mand i Lyngby og glædet sig over det smukke, klare Efteraarsvejr. Ved Tilbagekomsten til København blev han paa Vejen fra Banegaarden overfaldet af Aandenød og naede kun med Besvær at komme til sit Hjem. De Midler, der anvendtes til at bringe Lindring, hjalp ikke; Kræfterne ebbede hurtig ud, og uden at være ved sin Bevidsthed døde han en Timestid efter sin Hjemkomst. Den 4. Oktober begravedes han under stor Deltagelse paa Frederiksberg Kirkegaard.

Hans ældste Søn opholdt sig ved Faderens Død i Berlin for sin Uddannelses Skyld; han var straks blevet kaldt hjem, og skønt han paa dette Tidspunkt endnu ikke var fuldmyndig, kom dog en meget væsentlig Del af den Opgave, der nu skulde tages op, til at hvile paa hans Skuldre. Med Exekutorerne efter Murmester C. LICHT og hans Enke, Fru ANNA LICHT, blev der truffet en Ordning, hvorefter de Bygningsarbejder, der var igang, fuldførtes og afvikledes for Boets Regning, medens Forretningen iøvrigt uforandret fortsattes under Firmanavnet C. LICHT med Fru ANNA LICHT og Murmester F. ELSNER som Indehavere og denne sidste som Leder. Vanskeligt var det især at fortsætte de store Restaureringsarbejder i Ringsted og Helsingør, hvor det i saa høj Grad var C. LICHTS Person, der bestemte deres Gang. Ved Imødekommen fra Lederen, Professor STORCKS Side ordnedes Forholdet dog saaledes, at Arbejderne begge Steder fortsattes for Fællesboets Regning; Firmaet paatog sig Fortsættelsen med Forpligtelse til at lade sig repræsentere af en Fagmand „med en saadan Udvikling og Erfaring, at den kyndige Bistand, der ydedes af afdøde Murmester C. LICHT, saa godt som muligt erstattes“. Hertil designeredes Murmester ELSNER; iøvrigt skete Fortsættelsen paa Grundlag af de af C. LICHT i sin Tid givne Tilbud for begge Entrepriser.

Det gode Omdømme, Murmester C. LICHT nød til alle Sider, gav sig stærkt Udslag ved hans bratte Død i en efter Omstændighederne tidlig Alder; det kom

til Udtryk ved hans Begravelse, hvor det meget store Antal Blomster og signerede Kranse viste, paa hvor mange Felter han havde ydet sin Indsats og nu vilde blive savnet; det fremgik ogsaa af Bladenes Nekrologer; „Berl. Tidende“ betegnede ham som hørende „til vort Lands bedste, mest ansete Mænd indenfor sit Fag og indenfor Haandværkerstanden i det hele taget“.

MARTIN NYROP hævder det samme i sin Nekrolog i „Architekten“, der flere Gange ovenfor er citeret; her hedder det med al den Vægt, hvormed denne Kender baade af den afdøde og hans Fag kunde udtale sig: „Murmester LICHT stod ubestridt i første Række mellem Danmarks Haandværkere, og selv om der med større eller mindre Ret klages over, at Tidens Travlhed og andre Aarsager nu til Dags ødelægger det gammel-dags, trofaste Haandværksarbejde, saa kan det dog paa den anden Side med fuld Ret paastaas, at det aldrig er udført smukkere og bedre end af vor Tids Elite-haandværkere.“

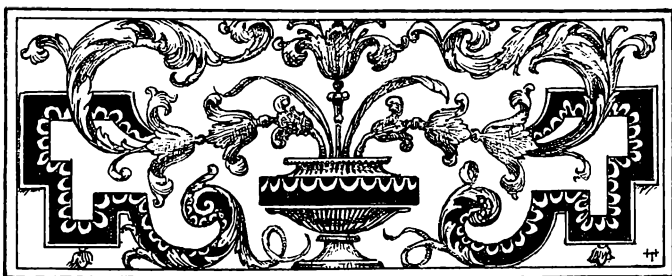
Disse Ord kan sikkert med Føje staa som Murmester C. W. R. LICHTS sande og rette Eftermæle.

FORTEGNELSE

OVER

DE AF FIRMAET C. LICHT UDFØRTE STØRRE
ARBEJDER I AARENE 1875—1924

1875 „Lille Ravensborg“, Bernstorffsvej. Bygherre: Proprietær F. MAULE.

En Beboelsesbygning i Tjørnegade Nr. 4.

1877 *Administrations-, samt Material-, Mellem-, Stald- og Patientbygningerne A, B, C og D* paa Blegdams-hospitalet. Bygherre: Københavns Kommune. Arkitekt: H. V. FRIEDERICHSEN.

En Beboelsesbygning paa Sophievej Nr. 24. Bygherre: Tømmermester MADS HANSEN.

En Beboelsesbygning paa Hjørnet af Frederiksborg-gade og Linnésgade Matr. Nr. 102. Bygherre: Victualiehandler J. C. HANSEN. Arkitekt: L. H. KNUDSEN.

1878 *En Bygning* i Blaagaardsgade for Haandværkerfor-eningens Stiftelse Alderstrøst. Arkitekt: V. TVEDE.

En Bygning paa Hjørnet af Parcelvej og Prins Jørgensgade Nr. 11.

En Skolebygning i Sundbyøster. Bygherre: Taarnby Sogneraad.

En Skolebygning paa Kapelvej. Bygherre: Københavns Kommune. Arkitekt: H. G. HOLM.

1879 *En Beboelsesbygning*, For- og Baghus, Nansensgade 3—5. Bygherre: Murmester C. R. ETTE.

29 *Huse* i Wiedeweltsgade. Bygherre: Arbejdernes Byggeforening. Arkitekt: F. BØTTGER.

Hovedbygning, Udhus, Kontorbygning og Gymnastikhus paa Kalkbrænderivej for Det kgl. Opfostringshus. Bygherre: Københavns Kommune. Arkitekt: L. H. KNUDSEN.

Fuldførelse af Murarbejdet ved Bygningen Frederiksborggade Nr. 46—48. Bygherre: Civilingeniør C. V. GLÆSNER.

1880 *Tilbygning samt Udhus til Københavns Amts Thing- og Arresthus.*

27 Huse i Jens Juelsgade. Bygherre: Arbejdernes Byggeforening. Arkitekt: F. BØTTGER.

Et Baghus til Ejendommen Dronningens Tværgade Nr. 7. Bygherre: Grosserer H. B. FOGHTMANN.

En Villa i Pileallé Nr. 25. Bygherre: Particulier J. A. LØVENGREEN. Arkitekt: H. V. AHLMANN.

En Villa paa Hortensiavej Nr. 3. Bygherre: cand jur. J. C. VALENTINER.

1881 *Embedsbolig, Varehus, Staldbygning og Indhegningsmur mod Vesterbrogade. Bygherre: De sjællandske Statsbaner. Arkitekt: J. D. HERHOLDT.*

En Villa paa Hortensiavej Nr. 9. Bygherre: Genremaler CARL HANSEN. Arkitekt: M. A. SØRENSEN.

25 Huse i Abildgaardsgade. Bygherre: Arbejdernes Byggeforening. Arkitekt: F. BØTTGER.

En Villa paa Chr. Winthersvej Nr. 15. Bygherre: Tømmermester S. NIELSEN-HAARLEV.

En Kirke i St. Klemens paa Bornholm. Arkitekt: L. H. KNUDSEN. Murformand: H. KRONE.

En Bygning paa Vesterbrogade Nr. 252. Bygherre: Grosserer F. MEYER. Arkitekt: L. VOLD.

En Nybygning samt en Dampskorsten paa Købmagergade Nr. 19. Bygherre: Bagermester JACOB MARSTRAND.

En Værksted- og Støberibygning ved Havremarksvej. Bygherre: Fabrikanterne BONNESEN & DANSTRUP.

En Bygning i Christen Bernikowsstræde Nr. 10. Byg-
herre: Particulier J. C. BIGLER.

Fundering og Opførelse af Kælderrum for et Mis-
sionshus i Rømersgade („Bethesda“). Bygherre: Kri-
stelig Forening for Indre Mission. Arkitekt: L. H.
KNUDSEN.

Istandsættelse paa Søkvæsthuset. Bygherre: Køben-
havns Kommune.

1882 *En Jernstøberibygning* paa Vesterbrogade Nr. 95. Byg-
herre: Fabrikanterne BORCH & HENRICHSEN.

En Beboelsesbygning i Allégade Nr. 26. Bygherre:
Tømmermester HANS NIELSEN.

Et Gartneri i Holmehave ved Ringsted. Bygherre:
Gartner H. DALBERG. Murformand: H. ANDERSEN.

23 Huse i Eckersbergsgade. Bygherre: Arbejdernes
Byggeforening. Arkitekt: F. BØTTGER.

En Stiftelse i Faxegade Nr. 2—4—6 og Rosenvæn-
gets Allé Nr. 21. Bygherre: Foreningen af 8. April
1873 for Tilvejebringelse af en Alderdomsbolig for
Søværnets Underklasse, Arkitekt: L. H. KNUDSEN.
Nybygning og Forandringer paa Københavns Hoved-
banegaard.

Et Gravkapel ved St. Johannes Kirken i København.
Arkitekt L. H. KNUDSEN.

En Hesteskofabrik paa Tagensvej Nr. 9. Bygherre:
STEEN MØLLER.

Det landøkonomiske Forsøgslaboratorium paa Hjør-
net af Bülowvej og Rolighedsvej. Bygherre: Den
kgf. Veterinær- og Landbohøjskole. Arkitekt: L. P.
FENGER.

Genopførelse efter Brand af en Laboratoriebygning
paa Vesterbrogade Nr. 252. Bygherre: Grosserer F.
MEYER.

En Bygning til en Borgerskole paa Frederiksberg
Bredegade Nr. 6. Bygherre: Skolebestyrer C. S.
NIELSEN.

En 5-Etages Bagbygning paa Fælledvej Nr. 17. Byg-
herre: Blikkenslagermester E. V. A. STEENBERG.

En Skolebygning i Matthæusgade med tilhørende sær-
ligt Gymnastikhus. Bygherre: Københavns Kom-
mune. Arkitekt: H. G. HOLM.

Istandsættelse af Ejendommen Christen Bernikows-
stræde Nr. 8. Bygherre: Grosserer H. HASS.

Ombygning og Istandsættelse af en Villa paa Vester-
brogade Nr. 145. Bygherre: Grosserer C. MEYER.

En Fabriksbygning paa Alexandravej i Utterslev,
Brønshøj Sogn. Bygherre: Fabrikant P. DOHLMANN.
Arkitekt: E. SCHIØDTE.

1883 *En Bygning* i Dronningens Tværgade Nr. 55, Danse-
salonen „Kæden“. Bygherre: Restauratør H. W. CHRIS-
TENSEN. Arkitekt: V. INGEMANN.

For- og Sidebygning samt Forandring af den ældre
Beboelses- og Værkstedbygning i Kannikestræde
Nr. 14. Bygherre: H. W. CHRISTENSEN. Arkitekt:
O. KRARUP.

Et Ridehus paa Rosenvængets Hovedvej Nr. 37. Byg-
herre: Direktør C. HINNÉ. Arkitekt: E. SCHIØDTE.

20 Huse i Skovgaardsgade. Bygherre: Arbejdernes
Byggeförening. Arkitekt: F. BØTTGER.

En Villa paa Virginiavej Nr. 10. Bygherre: Tømmer-
mester S. NIELSEN-HAARLEV.

En Restaurationsbygning (Taarnrestaurant) i Køben-
havns Sommertivoli. Arkitekt: E. SCHIØDTE.

En Tilbygning til Ejendommen Gl. Kongevej Nr. 90.
Bygherre: Grosserer C. SCHIØNNING.

En Værkstedbygning paa Virginiavej. Bygherre: Tøm-
mermester S. NIELSEN-HAARLEV.

En Skolebygning paa Hjørnet af Stockholmsgade og
Østerbrogade Nr. 1. Bygherre: Professor J. PLO og
S. G. MØLLER. Arkitekt: H. HAGEMANN.

Om- og Tilbygning af et Gymnastikhus ved Kommune-

skolen i Baadsmandsstræde paa Christianshavn. Bygherre: Københavns Kommune.

Ombygning af Ejendommen Vesterbrogade Nr. 63. Bygherre: Bog- og Papirhandler T. E. THOMSEN.

Ombygning af Hesteskofabrikken paa Tagensvej Nr. 9. Bygherre: Kaptajn J. S. K. LEERBECK. Arkitekt: A. M. SØRENSEN.

En Brand- og Politistation paa Fælledvej Nr. 22. Bygherre: Københavns Kommune. Arkitekt: H. G. HOLM.

En Villa paa Bjerregaardsvej i Valby. Bygherre: Maler FRANTZ SCHWARTZ. Arkitekt: H. G. HOLM.

En Pavillonbygning m. v. i Københavns Sommertivoli.

En Staldbygning samt Forandring af Hovedbygning m. v. paa Ejendommen Christiansro i Gjentofte. Bygherre: Grosserer O. JØRGENSEN.

Et Pakhus i Strandgade Nr. 36. Bygherre: Firmaet STHYR & KJÆR. Arkitekt: L. H. KNUDSEN.

1884 *En Stiftelse* i Ryesgade Nr. 58, Restauratør- og Værts-husholderstiftelse. Bygherre: Restauratør- og Værts-husholderforeningen.

19 Huse i Høyensgade. Bygherre: Arbejdernes Byggeförening. Arkitekt: F. BØTTGER.

Butiksforandring m. v. paa Ejendommen Bredgade Nr. 15—17. Bygherre: Fabrikant J. E. KNOCK. Arkitekt: F. H. COLDING.

En Skolebygning og en Bygning i Gaarden samt Opførelse af en ny Gavl m. v. i Stormgade Nr. 8, „Mariboës Skole“. Bygherre: Skolebestyrer S. NEVE. Arkitekt: H. G. HOLM.

Ombygning af „Figaro“, Vesterbrogade Nr. 32. Bygherre: Restauratør J. H. V. SCHWEITZ. Arkitekt: F. H. COLDING.

Et Gymnastikhus ved St. Hansgades Skole. Bygherre: Københavns Kommune. Arkitekt: H. G. HOLM.

Ombygning af Ejendommen Østergade Nr. 58. Bygherre: CHRISTENSEN & HANSEN.

Istandsættelse af Taarnet og Opførelsen af en Ringmur ved Herløv Kirke (Arbejdet ved Ringmuren fortsat til 1889). Arkitekt: I. D. HERHOLDT.

Istandsættelse af Ejendommen Absalonsgade Nr. 5. Bygherre: Selskabet „De billige Kaffe- og Spisehuse“.

Ombygning af Ejendommen Pileallé Nr. 19. Bygherre: Particulier L. HANSEN.

En Beboelsesbygning paa Gl. Kongevej Nr. 136—138. Bygherre: Murmester A. N. SCHIOLDANN.

Tilbygning til og Forandring ved en Ejendom i Jægersborg Allé, Charlottenlund. Bygherre: Fabrikant C. CLOETTA.

1885 *En Villa paa Philippavej Nr. 5. Arkitekt: E. SCHIØDTE.*

En Dampskorsten samt Tilbygning til Lagerrum paa Christiansvej Nr. 1 i Utterslev. Bygherre: Fabrikant F. NIELSEN.

En Bygning for Abel Cathrines Stiftelse, Abel Cathrinesgade Nr. 13. Bygherre: Stiftelsen, repræsenteret ved Københavns Kommune. Arkitekt: H. STORCK.

En Postbygning paa Frederiksberg Banegaard. Bygherre: De sjællandske Statsbaner. Arkitekt: Overingeniør H. ELBEN.

En Villa paa Thorvaldsensvej Nr. 11. Bygherre: Dampmøller C. PETERSEN.

Ombygning af Ejendommen Hallinsgade Nr. 16. Bygherre: Bibliotekar A. RAAVAD.

En Villa og en Fabriksbygning paa Lindevangsvej Nr. 3. Bygherre: Artillerikaptajn L. A. IPSSEN. Arkitekt: L. FENGER.

1886 *En Stiftelse i Ahornsgade Nr. 7—9. Bygherre: Vaisenhusianerforeningen „Det gode Minde“. Arkitekt: O. NÆRUM.*

Tilbygning til Villaen Hortensiavej Nr. 3. Bygherre: Overretssagfører J. C. VALENTINER.

33 Huse i Freundsgade og Jerichausgade. Bygherre: Arbejdernes Byggeforening. Arkitekt: F. BØTTGER.

En Udstillingsbygning m. v. paa Vesterbrogade Nr. 58. Bygherre: Glarmester V. KLEIS.

En Beboelsesbygning og Kontorbygning paa Christiansvej Nr. 1 i Utterslev. Bygherre: Fabrikanterne F. NIELSEN & CO.

Et Ligkapel ved Ledøje Kirke.

Ombygning m. v. af Ejendommen Nygaardsvej Nr. 28. Bygherre: Højesteretssagfører OCT. HANSEN.

En Mejeribygning ved Hovedgaarden Nordruplund ved Sorø. Bygherre: Sorø Akademi. Arkitekt: I. D. HERHOLDT.

1887 *En Kontor- og Fabriksbygning* samt Staldbygning i Bragesgade Nr. 8. Bygherre: Fabrikanterne Brdr. HENZE. Arkitekt: A. SØRENSEN.

22 Huse i Ernst Meyersgade. Bygherre: Arbejdernes Byggeforening. Arkitekt: F. BØTTGER.

En Atelierbygning paa Østerbrogade Nr. 37. Bygherre: Marinemaler CHR. BLACHE.

En Beboelsesbygning i Wildersgade Nr. 57. Bygherre: Krigsassessor G. LICHT. Arkitekt: V. INGEMANN.

Fundering for en Kirke paa Kapelvej (Hellig Kors Kirke). Arkitekt: H. STORCK.

Ombygning og Hovedreparation ved Hovedgaarden Nordruplund. Arkitekt: I. D. HERHOLDT.

Istandsættelse af Smørum Kirke. Arkitekt: I. D. HERHOLDT.

Istandsættelse af Ydermure, Tag, Taarne, Gavle m. v. paa Herløv Kirke. Arkitekt: I. D. HERHOLDT.

Hovedstandsættelse og Ombygning af Ledøje Kirke (Arbejdet fortsat i Aarene 1888—1889). Arkitekt: H. STORCK.

- Ombygning* og Istandsættelse af „Villa Hamann“ i Hellebæk. Bygherre: Tømmermester O. KØHLER.
- 1888 *En Atelierbygning* paa Hortensiavej Nr. 9. Bygherre: Landskabsmaler C. HANSEN.
- Genopførelsen* efter Brand i Ejendommen Havnegade Nr. 11—13. Bygherre: Fabrikant C. CLOETTA.
- En Gasbeholder* til Gasstationen ved Lille Mølle paa Christianshavn. Bygherre: Københavns Kommune. Arkitekt: L. P. FENGER.
- En Kirke* paa Nørrebro (Hellig Kors Kirke). Arkitekt: H. STORCK.
- Et Ligkapel* ved Gladsaxe Kirke samt 43 Alen Ringmur (Arbejdet ved Ringmuren fortsat med 80 Alen i 1889). Arkitekt: J. D. HERHOLDT.
- En Udvidelse* af Stiftelsen i Faxegade Nr. 2—6. Bygherre: Foreningen af 8. April 1873 for Tilvejebringelse af en Alderdomsbolig for Søværnets Underklasser. Arkitekt: L. H. KNUDSEN.
- En Bygning* i Ny Vestergade Nr. 12. Bygherre: Kreditkassen for Husejere i København. Arkitekt: A. CLEMMENSEN.
- Et Maskinhus* ved Kirurgisk Akademi i Bredgade Nr. 62.
- En Bygning* med Skyde- og Keglebane paa Sommerlyst paa Frederiksberg. Bygherre: Konsul C. CLOETTA. Arkitekt O. F. E. LASSEN.
- 1889 *Ringmur med Port* og Laage m. v. ved Herløv Kirke (Arbejdet fortsat i 1892).
- Ombygning* af Ejendommen Ny Vestergade Nr. 17. Bygherre: Den sjællandske Bondestands Sparekasse. Arkitekt: L. H. KNUDSEN.
- Tilbygning* ved Ishuset ved Laboratoriet for landøkonomiske Forsøg paa Rolighedsvej. Bygherre: Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Arkitekt: J. E. GNUDTZMANN.

Istandsættelse af Skibby Kirkes Chor og Apsis. Arkitekt: M. BORCH. Murformand: J. P. ANDERSEN.

Hovedstandsættelse af Brønshøj Kirke. Arbejdet fortsat i 1890 med Reparation af Kirkens Taarn og Opførelse af 103 Alen Ringmur samt i Aarene 1890—1891 med Opførelse af et nyt Vaabenhus, Kloakanlæg m. v. Arkitekt: VILH. PETERSEN.

Istandsættelse af Rødby Kirke, derunder Opførelse af en ny Gavlm. v. Arkitekt: J. D. HERHOLDT.

Opførelse af en Ringmur ved Ledøje Kirke (fortsat i 1890 med 97 Alen).

Istandsættelse af det indre af Ruinen ved Badstrup Sø. Bygherre: Direktoratet for de antikvariske Minde-mærkers Bevaring.

Nybygning og Forandring af Ejendommen Kronprinsessegade Nr. 34. Bygherre: Litograf C. SIMONSEN. Arkitekt: E. SCHIØDTE.

1890 *To Beboelsesbygninger* i Griffenfeldtsgade Nr. 8—8a. Bygherre: Tømmermester HANS NIELSEN.

En 5-Etages Bygning paa Vesterbrogade Nr. 41 B. Bygherre: Blikkenslagermester E. MARIBOE & SØN.

Istandsættelse af en Kirkeruin i Kirkebø Sogn paa Færøerne. Arkitekt: E. SCHIØDTE. Murformand: H. ANDERSEN.

En Beboelsesbygning paa Østerbrogade Nr. 7 A. Bygherre: Tømmermester J. VILLADSEN.

Ombygning og Istandsættelse af Ejendommen Vesterbrogade Nr. 82. Bygherre: Maskinfabrikant T. BLOM.

1891 *En Fabriksbygning* paa Lampevej Nr. 330. Bygherre: Danske Bogtrykkeres Farvefabrik ved Genremaler V. Pacht.

Ombygning derunder Opførelse af en Bagerovn i Ejendommen Vimmelskafte Nr. 36. Bygherre: Bagermester LORRY FEILBERG. Arkitekt: E. SCHIØDTE.

En Kontorbygning paa Nørrebrogade Nr. 116. Bygherre: Tømmerhandler E. MOTTLAU.

42 Huse i Weysesgade, Kildevældsgade og Landskronagade. Bygherre: Arbejdernes Byggeförening. Arkitekt: F. BÖTTGER.

Opførelse af en Hegnsmur mellem Polyteknisk Lærestalt og Botanisk Have (Arbejdet fortsat i 1893). Arkitekt: J. D. HERHOLDT.

En Villa i Skodsborg. Bygherre: Fuldmægtig A. JOHANSEN.

Hovedstandsættelse samt *Opførelse* af et nyt Taarn m. v. paa Kirken i Maribo (Arbejdet afsluttet i 1893). Arkitekt: H. STORCK. Konduktør: Arkitekt C. BRUMMER. Murformand: H. ANDERSEN.

En Toldkammerbygning i Næstved. Arkitekt: J. D. HERHOLDT.

Istandsættelse af Toldvæsenets Bygning i Karrebæksminde. Arkitekt: VILH. PETERSEN.

Ombygning af den gl. polytekniske Lærestalts Bygning i Studiestræde Nr. 6 til Brug for Universitetskvæsturen. Arkitekt: J. D. HERHOLDT.

Tilbygning til og *Forandring* af en ældre Villa paa Kastanievej Nr. 12. Bygherre: Fuldmægtig A. B. HALL.

Grundudgravning og *Fundering* for *Opførelse* af den pharmaceutiske Lærestalt i Stockholmsgade Nr. 27. Arkitekt: A. CLEMMENSEN.

En Bygning paa Nørrebrogade Nr. 104 samt *Ombygning* af en derværende Villa. Bygherre: Snedkermester L. C. KJELDEN.

En Tilbygning til Fabriksbygning paa Vesterfælledvej. Bygherre: Fabrikkerne TUXEN & HAMMERICH.

En Præstebolig ved Hellig Kors Kirke. Arkitekt: H. STORCK.

Fundering for og *Fuldførelse* af Holckehus-Karréen Vestervoldgade—Ny Stormgade—Vester Boulevard—Ny Vestergade, ialt 5 Beboelsesbygninger. Bygherre: Murmester A. N. SCHIOLDANN. Arkitekt: PH. SMITDH.

- En Kontorbygning* paa Gasværksvej Nr. 13. Bygherre: Grosserer V. NIELSEN.
- 1892 *Nybygning* og Hovedstandsættelse af Amtmandsboligen i Nykøbing paa Falster. Arkitekt: V. PETERSEN.
En Kirkebygning i Forhaabningsholms Allé („Immanuelskirken“). Bygherre: Københavns Valgmenighed. Arkitekt: A. CLEMMENSEN.
Ombygning af Ejendommen Østergade Nr. 56. Bygherre: Grosserer C. SCHIØNNING.
- 1893 *Istandsættelse* af Tveje Merløse Kirke ved Holbæk samt Opførelse af et Klokketaarn og 83 Alen Ringmur. Arkitekt: H. STORCK. Konduktør: Arkitekt H. HARPØTH. Murformand: H. ANDERSEN.
En Menighedsbygning ved Garnisons Kirke i København (Arbejdet fortsat i 1894). Arkitekt: L. H. KNUDSEN.
- 1894 *Hovedstandsættelse* af Storehedinge Kirkes Kor m. v. Arkitekt: H. STORCK. Konduktør: C. BRUMMER.
En Villa i Taarbæk. Bygherre: Fabrikejer OTTO BENZON. Arkitekt: A. CLEMMENSEN.
Hovedstandsættelse af Helligaands Kirkens Kapel. Arkitekt: H. STORCK. Murformand: R. JACOBSEN.
Et Springvandsbassin i Botanisk Have.
En Bygning for Carlsbergfondet paa Vestre Boulevard, Videnskabernes Selskabs Bygning. Arkitekt: VILH. PETERSEN.
Istandsættelse af Gladsaxe Kirkes Taarn m. v. Arkitekt: I. D. HERHOLDT.
Istandsættelse af Sædinge Kirkes Kor og Skibets Gavl. Arkitekt: V. PETERSEN.
Hovedstandsættelse af Rødby Kirkes Taarn. Arkitekt: V. PETERSEN.
Opførelse af Hovedbygningen — Forhuset med tilhørende Taarn — til Københavns Raadhus. Arkitekt:

- M. NYROP. Konduktør: Arkitekt EMIL JØRGENSEN.
Murformand: H. KRONE.
- 1895 *En Skolebygning* paa Hjørnet af Vodroffsvej og Philippavej. Bygherre: Skolebestyrer J. M. HERTZ. Arkitekt: A. CLEMMENSEN. Murformand: R. JACOBSEN.
- 1896 *En 5-Etages Bygning* i Faxegade (Udvidelse af Alderdomsfriboligen for Søværnets Underklasser, se under Aarene 1882 og 1888). Bygherre: Foreningen af 8. April 1873. Arkitekt: L. H. KNUDSEN.
Ombygning ved Ejendommen Gl. Kongevej Nr. 100. Bygherre: Enkefru DAHL.
En Strandkontrollørbolig i Snekkersten. Arkitekt: V. PETERSEN.
En Kirkebygning i Egebæksvang. Arkitekt: L. H. KNUDSEN. Murformand: R. JACOBSEN.
En Gartnerbolig med Staldbygning i Husum. Bygherre: Handelsgartner H. G. PETERSEN. Arkitekt: E. SCHIØDTE.
En Villa paa Hjørnet af Christianiagade og Østerbrogade. Bygherre: Fabrikejer OTTO BENZON. Arkitekt: A. CLEMMENSEN.
En Kontorbygning ved Sodafabriken i Nansensgade Nr. 19. Bygherre: Firmaet STHYR & KJÆR. Arkitekt: L. H. KNUDSEN.
- 1897 *Tilbygning* til Fabriksbygningen i Bragesgade Nr. 8 samt en Kontor og Lagerbygning sammesteds. Bygherre: Fabrikterne Brdr. HENZE. Arkitekt: A. SØRENSEN.
Ombygning og Istandsættelse af Ejendommen Nørrevoldgade Nr. 76. Bygherre: Firmaet STHYR & KJÆR. Arkitekt: L. H. KNUDSEN.
Istandsættelse af Badstrup Stenhus' indre og ydre Mure. Bygherre: Nationalmuseets 2den Afdeling.
Istandsættelse af Gaasetaarnet og Ringmuren ved Vordingborg Slotsruin. Bygherre: Nationalmuseets 2den Afdeling.

En Forsamlingsbygning ved Lægeforeningens Boliger ved Øster Allé. Bygherre: „Lægeforeningens Boliger“. Arkitekt: A. CLEMMENSEN.

1898 *En Strandkontrollørbolig* i Hellebæk. Arkitekt: V. PETERSEN.

Ombygning af Ejendommen Vesterbrogade Nr. 15. Bygherre: Snedkermester I. P. MØRCK.

Ombygning af Taarnene paa Fjenneslev Kirke samt Istandsættelse af Kirkens Ringmur. Arkitekt: H. STORCK. Murformand H. ANDERSEN.

En Bygning i Larslejstræde Nr. 7, Pelt og Thymes Plejestiftelse. Bygherre: St. Petri Kirkekollegium. Arkitekt: FR. LEVY.

Ombygning af Forhuset i Stormgade Nr. 8. Bygherre: Grosserer J. FR. SCHALBURG. Arkitekt: A. GJELLERUP.

Istandsættelse af Universitetets Hovedfacade, Gavle og Portparti. Arkitekt: VILH. PETERSEN.

Udgravnings- og Funderingsarbejder samt Opførelse af Maskinfundamenter for Kloakpumpestationen paa Kløvermarksvej. Bygherre: Københavns Kommune. Ingeniør: Stadsingeniør G. C. C. AMBT.

En Villa paa Stockholmsplads Nr. 5. Bygherre: Fabriker ANKER HEEGAARD. Arkitekt: U. PLESNER.

1899 *En Beboelsesbygning* med tilhørende Staldbygning paa Jagtvej Nr. 23—25—27. Bygherre: Tømmermester J. M. PETERSEN. Arkitekt: V. NYBØLLE.

En Bygning for et Vandgasværk paa Østre Gasværk samt Indmuring af 2 Dampkedler og Ringmur om en Petroleumskbeholder. Bygherre: Københavns Kommune.

En Fabriksbygning paa Sophievej Nr. 24. Bygherre: Grosserer C. A. HASS. Arkitekt: J. INGWERSEN. Murformand: CHR. NIELSEN.

En Villa med Stald, Vognport, Hegnsmur m. v. i Skodsborg. Bygherre: Grosserer JOH. HANSEN. Arkitekt: FR. LEVY.

Ombygning og Istandsættelse af den gl. Graverbolig paa Assistents Kirkegaard. Arkitekt: H. STORCK.

Hovedistsandsættelse af St. Bendts Kirke i Ringsted (Arbejdet tilendebragt i 1909). Arkitekt: H. STORCK. Murformand: H. ANDERSEN.

- 1900 *Hovedistsandsættelse* af Karmeliterklostret og St. Mariæ Kirke i Helsingør (Arbejdet tilendebragt i 1906). Arkitekt: H. STORCK. Murformand: R. JACOBSEN.

Opførelse af Maskinfundamenter samt Overhvælving af det store Bassin ved Pumpestationen paa Kløvermarksvej. Bygherre: Københavns Kommune.

Istandsættelsesarbejder ved Kontorbygning, Soda- og Kogehus paa Fabriken i Nansensgade Nr. 19. Bygherre: A/s Sodafabrikkerne. Arkitekt: L. H. KNUDSEN.

En Strandkontrollørboligi Hornbæk. Arkitekt: VILH. PETERSEN.

36 Huse ved Remisevej i Valby. Bygherre: Valby Arbejderes Byggeförening. Arkitekt: MANDRUP-POULSEN. Murformand: N. P. G. LIMKILDE.

Istandsættelse af Ringmuren med tilhørende halv-runde Taarne paa Vordingborg Slotsruin (Arbejdet tilendebragt i 1908). Bygherre: Nationalmuseets 2den Afdeling. Arkitekt: C. M. SMIDT.

Tilbygning til og *Ombygning* af Ejendommen Walkendorfs-gade Nr. 16 og Niels Hemmingsensgade Nr. 7—9—11—13 efter forudgaaende Nedbrydning af de ældre Bygninger (Arbejdet tilendebragt i 1903). Bygherre: Dansk Arbejderbank. Arkitekter: V. og B. INGEMANN. Murformand: CHR. NIELSEN.

- 1901 *En Tilbygning* til Gymnastikhuset ved Metropolitan-skolen.

Opførelse af Statens serumtherapeutiske Institut paa Amagerfælled. Arkitekt: A. CLEMMENSEN. Murformand: A. SØRENSEN.

Istandsættelse af Gurre Slotsruin (Arbejdet fortsat i

- 1902 og genoptaget i 1910). Bygherre: Nationalmuseets 2den Afdeling.
En Villa i Lyngby. Bygherre: Fru Z. BINDER. Murformand: CHR. NIELSEN.
- 1902 *En Sygebygning* paa Øresundshospitalet. Bygherre: Københavns Kommune. Arkitekt: L. P. FENGER. Murformand: CHR. NIELSEN.
Fundering for og Opførelse af Fodstykket til Rytterstatuen af Biskop Absalon paa Højbroplads i København. Bygherre: Bankdirektør A. HEIDE. Arkitekt: M. NYROP. Murformand: H. KRONE.
Mur- og Pudsearbejder ved Istandsættelse af Frescomalerierne i Universitetets Vestibule (Malerierne udførte af Professor A. Jerndorff).
Ombygningsarbejder ved Indlægning af Varmeapparat i Trinitatis Kirke. Arkitekt: H. WRIGHT.
- 1903 *Arbejder* udført i Talnoje, Gouvernementet Kieff, i Rusland. Bygherre: Greve SCHUVALOFF. Arkitekt: A. CLEMMENSEN.
Et Trappehus til Helligaandskirkens Kapel i København. Arkitekt: H. STORCK.
Istandsættelsesarbejder ved Sandflugtsmonumentet i Tisvilde. Bygherre: Nationalmuseets 2den Afdeling.
Indmuring af Dampkedler paa Øresundshospitalet. Bygherre: Københavns Kommune.
- 1904 *En Annexbygning* — Varmehus — ved søndre Korsfløj paa St. Bendts Kirke i Ringsted. Arkitekt: H. STORCK.
En Beboelsesbygning i Westend Nr. 10. Bygherre og Arkitekt: A. OPPENHEIM. Murformand: CHR. NIELSEN.
Hovedistsættelse af Runde Taarns udvendige Mure. Arkitekt: H. WRIGHT.
- 1905 *En Tilbygning* til Villaen Hortensiavej Nr. 3. Bygherre: Bankdirektør J. VALENTINER.
En Tilbygning til Universitetsbiblioteket i København. Arkitekt: M. BORCH.

- Hovedstandsættelse* af Præstø Kirke. Arkitekt: H. STORCK. Murformand: CHR. NIELSEN.
- 1906 *En Bygning* i Studiestræde Nr. 38, „Grundtvigs Hus“. Bygherre: Kirkeligt Samfund af 1898. Arkitekt: R. SCHROEDER. Murformand: CHR. NIELSEN.
- 1907 *Istandsættelse* af Christian den 4des Portal samt Gavlén mod Walkendorfs-gade paa Helligaands Kirken i Kjøbenhavn. Arkitekt: H. STORCK.
- Indretning* af et nyt Udlaansværelse og en ny Læsesal paa Universitetsbiblioteket. Arkitekt: M. BORCH.
- Nedbrydning* af det gamle og Opførelse af et nyt Gymnastikhus med Klasseværelser og Beboelse ved Henrik Madsens Skole, Philippavej Nr. 1. Bygherre: De forenede Skoler. Arkitekt: FR. LEVY.
- Opførelse* af en ny Personbanegaard i København (Arbejdet tilendebragt i 1911). Bygherre: Anlægene af nye Statsbaner. Arkitekt: H. WENCK. Murformand: H. KRONE.
- 1908 *Opførelse* af en Diagnosestation paa Statens Serum Institut. Arkitekt: A. CLEMMENSEN.
- 1909 *Indlægning* af nyt Varmeapparat samt indvendig Ombygning af Universitetets Hovedbygning (Arbejdet fortsat i 1910—1911). Arkitekt: M. BORCH.
- 1910 *Ombygning* af Ejendommen Hyskenstræde Nr. 4 og Vimmelskaftet Nr. 37. Bygherre: E. Rubows Eftfg. Arkitekt: A. OPPENHEIM. Murformand: R. JACOBSEN.
- Opførelse* af en Kontorbygning og Udvidelse af Fabriksbygningen i Stefansgade Nr. 21. Bygherre: Firmaet BONNESEN & DANSTRUP. Arkitekt: EMIL JØRGENSEN.
- Ombygning* af Villaen Platanvei Nr. 28 og Tilbygning af Staldbygning. Bygherre: Direktør W. STENDER. Arkitekt: A. OPPENHEIM.
- 1911 *Istandsættelse* af Tersløsegaard ved Sorø. Arkitekt: M. NYROP.
- Opførelse* af Revisionsbankens Bygning i Frederiks-

berggade Nr. 13. Arkitekt: C. THONNING. Murformand: CHR. NIELSEN.

Istandsættelse af de udvendige Facader paa Scavenius' Stiftelse paa Torvet i Sorø. Arkitekt: F. C. HANSEN. Murformand: CHR. NIELSEN.

1912 *Opførelse af et Brøndhus over Fraterbrønden i Sorø.* Arkitekt: M. NYROP. Murformand: R. BJARNE.

Opførelse af en Forpagterbolig, Folkebolig, Herskabsstald, Ko- og Hestestald, Ungkvæg- og Svinestald samt Ladebygning og Ombygning af den ældre Forpagterbolig paa Rønninge Søgaard. Bygherre: Godsejer O. BECH. Arkitekt: P. C. MONBERG. Murformand: CHR. NIELSEN.

Ombygning af Ejendommen Østergade Nr. 31. Bygherre: Grosserer J. HECKSCHER. Arkitekt: A. OPPENHEIM.

1913 *En Kirkebygning i Søborg ved København.* Arkitekt: ALF. JØRGENSEN.

Istandsættelse og Ombygning af et Gas- og Vandværk i Dragør.

Ombygning og Istandsættelse af Ejendommen St. Pederstræde Nr. 19. Bygherre: Bogtrykker P. HERTZ. Arkitekt: V. SANDER.

Opførelse af en Nybygning i Hyskenstræde Nr. 4. Bygherre: E. RUBOWS Eftfg. Arkitekt: A. OPPENHEIM. Murformand: R. JACOBSEN.

Hovedistsandsættelse af Værneskolen paa Marie Kirkeplads Nr. 3 i København. Bygherre: Københavns Kommune.

Istandsættelse af Helligaandskirkeens Gavl mod Niels Hemmingsensgade samt af Taarnet. Arkitekt: H. STORCK. Murformand: CHR. NIELSEN.

Istandsættelse af Universitetets Hovedbygning (Gaardfacaderne). Arkitekt: M. BORCH. Murformand: R. JACOBSEN.

Opførelse af en Tilbygning til Revisionsbanken mod

- Kattesundet (Arbejdet tilendebragt i 1914). Arkitekt: C. THONNING. Murformand: CHR. NIELSEN.
- 1914 *En Villa* paa Solsortvej paa Frederiksberg. Bygherre: Ingeniør CHR. WINCKLER. Arkitekt: V. SANDER. Murformand: CHR. NIELSEN.
- Istandsættelse* af Helligaandskirkens Facade mod Vimmelskiftet (Arbejdet fortsat i 1915 med Istandsættelse af Facaden mod Walkendorfs-gade, Rundkoret og Griffenfeldts Kapel). Arkitekt: H. STORCK. Murformand: CHR. NIELSEN.
- 1915 *Til- og Ombygning* af Ejendommen Jægersborgallé Nr. 34. Bygherre: E. RUBOWS Eftfg. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. JACOBSEN.
- Ombygning* af Ejendommen Jægersborgallé Nr. 27. Bygherre: E. RUBOWS Eftfg. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. JACOBSEN.
- En Villa* i Ryvangsallé Nr. 26. Bygherre: Direktør WELLENDORFF. Arkitekt: A. OPPENHEIM. Murformand: CHR. NIELSEN.
- 1916 *Til- og Ombygning* af Villaen Rosenvængets 1ste Tværvæg Nr. 3. Bygherre: Generalkonsul W. WEIMANN. Arkitekt: E. MONBERG. Murformand: R. BJARNE.
- En Klinikbygning* paa Tranegaardsvej Nr. 12. Bygherre: Dr. med. C. PERMIN. Arkitekt: SV. SINDING. Murformand: N. C. MADSEN.
- 1917 *En Beboelsesbygning* i Grønningen Nr. 5. Bygherre: Grosserer V. GLIEMANN. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. BJARNE.
- Til- og Ombygning* af Ejendommen Ravnsborggade Nr. 18. Bygherre: Fabrikant BJØRNBAK. Arkitekt: F. FREHSE.
- Istandsættelse* af Ejendommen Nordvanggaard ved Birkerød. Bygherre: Grosserer EMIL O. BENTHIEN. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. JACOBSEN.
- Til- og Ombygning* af Ejendommen Ny Adelgade Nr.

8—10. Bygherre: Fabrikant T. BAAGØES Eftfg. Arkitekt: N. HAUBERG. Murformand: CHR. NIELSEN. *En Tilbygning* til Revisionsbankens Ejendom i Frederiksberggade Nr. 13 (Arbejdet fortsat til 1919). Arkitekt: C. THONNING. Murformand: CHR. NIELSEN. *Til- og Ombygning* af Ejendommen Jægersborgallé Nr. 34. Bygherre: E. RUBOWS Eftfg. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. BJARNE.

Istandsættelse af Præstø Kirkes Tag.

Ombygning af Villaen Bredegade Nr. 11, Frederiksberg. Bygherre: Direktør S. BRAMSEN. Arkitekt: E. BAY. Murformand: E. BORCH.

Istandsættelse og Forandring ved Ejendommen Kastanievej Nr. 7. Bygherre: Fuldmægtig J. P. BECH. Arkitekt: E. BAY.

Istandsættelse af Ejendommen Nørrevoldgade Nr. 82. Bygherre: Grosserer A. MINDERMANN. Arkitekt: N. HAUBERG.

1918 *Til- og Ombygningsarbejder* (Stuehus og Udhuse) paa Nordvanggaard ved Birkerød. Bygherre: Grosserer EMIL O. BENTHIEN. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. JACOBSEN.

Udgravnings- og Funderingsarbejder ved Gødningskalkfabriken i Holtug. Bygherre: Nakskov Gips- og Kalkværk. Murformand: R. BJARNE.

Om- og Tilbygning af Ejendommen St. Blichersvej Nr. 14. Bygherre: Kaptajn TRETOW LOOF. Arkitekt: N. HAUBERG. Murformand: E. BORCH.

Hovedistsandsættelse af Kommunitetets Bygning i Nørregade (Arbejdet fortsat til 1922). Arkitekt: M. BORCH. Konduktør: Arkitekt C. MUNCH. Murformand: N. C. MADSEN.

Hovedistsandsættelse af Hellig Kors Kirkes Tag. Murformand: E. BJARNE.

Ombygning af og Tilbygning til samt en Garage paa Villa „Skansen“ i Hellerup. Bygherre: Grosserer

- V. SCHARLING. Arkitekt: FR. CHRISTENSEN. Murformand: E. BORCH.
- 1919 *Til- og Ombygning* af Ejendommen Jægersborgallé Nr. 34. Bygherre: E. RUBOW'S Eftfg. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. BJARNE.
- Ombygning* af Ejendommen Stormgade Nr. 8. Bygherre: Kgl. Hofvinhandler J. FR. SCHALBURG.
- Ombygningsarbejder* ved Kommuneskolen i Oehlen-schlægersgade. Bygherre: Københavns Kommune.
- Ombygningsarbejder* ved Københavns Raadhus. Bygherre: Københavns Kommune.
- Tilbygning* til og Forandring af Villaen Stationsvej Nr. 14 i Gentofte. Bygherre: Fuldmægtig W. BÆRENTZEN. Arkitekt: E. BAY.
- 1920 *Et Pakhus* i Københavns Frihavn. Bygherre: Grosserer A. ANDERSEN. Arkitekt: E. ANDERSEN. Murformand: A. PEDERSEN.
- En Automobilgarage* ved Villaen Vestagervej Nr. 11 i Hellerup. Bygherre: Grosserer H. PRIOR. Arkitekt: FR. CHRISTENSEN.
- Skolebygning* til St. Jørgens Gymnasium Philippavej Nr. 2. Arkitekt: N. HAUBERG. Murformand: R. BJARNE.
- Istandsættelse* af Ejendommen Gl. Kongevej Nr. 122. Bygherre: Københavns Discontobank og Revisionsbank.
- En Lagerbygning* og to Garagebygninger i Stormgade Nr. 8. Bygherre: Kgl. Hofvinhandler J. FR. SCHALBURG. Murformand: A. PEDERSEN.
- Istandsættelse* og Ombygning ved Nørre Gymnasium. Arkitekt: N. HAUBERG.
- Istandsættelse* ved Villaen Norsvej Nr. 8 paa Frederiksberg. Bygherre: Grosserer A. ANDERSEN. Arkitekt: E. ANDERSEN.
- Istandsættelse* af Ejendommen Gl. Kongevej Nr. 170. Bygherre: Glarmester F. MORVILLE. Arkitekt: N. HAUBERG.

1921 *En Lagerbygning* m. v. i Stormgade Nr. 8. Bygherre: Kgl. Hofvinhandler J. FR. SCHALBURG. Murformand: A. PEDERSEN.

Nedbrydning af ældre Bygninger og Opførelse af en ny Bygning i Jægersborgallé Nr. 34. Bygherre: E. RUBOWS Eftfg. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. BJARNE.

Fundering for og Indmuring af en Vandrørskedel paa Blegdamshospitalet. Bygherre: Københavns Kommune. Ingeniør: BORRING. Murformand: R. BJARNE.

Tilbygning og Ombygning af Ejendommen Bredegade Nr. 11 paa Frederiksberg. Bygherre: Direktør: S. BRAMSEN. Arkitekt: E. BAY. Murformand: E. BORCH.

Udvidelse af Diagnosestation og Opførelse af et Keldhus ved Statens Serum-Institut. Arkitekt: A. CLEMENSEN. Murformand: A. PEDERSEN.

Istandsættelse af Ejendommen Nørrevoldgade Nr. 82. Bygherre: Grosserer A. MINDERMANN.

Udgravnings- og Funderingsarbejder m. v. til Studentergaarden ved Tagensvej. Arkitekt: M. BORCH. Konduktør: H. P. GYLLEMBOURG-KOCH. Murformand: N. C. MADSEN.

1922 *Hovedstandsættelse* af Professorboligen ved Universitetet. Arkitekt: M. BORCH. Konduktør: Arkitekt C. MUNCH. Murformand: N. C. MADSEN.

Ombygningsarbejder ved Ejendommen Eriksholm ved Helsingør. Bygherre: Enkefru SCHALBURG. Murformand: E. BORCH.

Istandsættelse af Villaen Lykkevej Nr. 10 i Charlottenlund. Bygherre: Major J. EK.

Ombygning af Ejendommen Holmens Kanal Nr. 5. Bygherre: De Forenede Kulimportører. Arkitekt: FR. CHRISTENSEN. Murformand: R. BJARNE.

Nedbrydning af en ældre Bygning og Opførelse af Garage samt Forandring af Lagerbygning og Omlæg-

ning af Tag paa Ejendommen Stormgade Nr. 8. Byg-
herre: Kgl. Hofvinhandler J. FR. SCHALBURG.

Genopførelse efter Brand af Nordvanggaard ved Birke-
rød. Bygherre: Grosserer EMIL O. BENTHIEN. Mur-
formand: E. BORCH.

Hovedstandsættelse af Helligaands Kirkens Tag. Ar-
kitekt: H. STORCK.

Ombygning af Ejendommen Ny Adelgade Nr. 8—10.
Bygherre: T. BAAGØES Eftfg. Arkitekt: N. HAUBERG.

1923 *Om- og Tilbygning* af Ejendommen Ny Adelgade Nr.
8—10. Bygherre: T. BAAGØES Eftfg. Arkitekt: N.
HAUBERG.

Ombygning af Ejendommen Nikolajgade Nr. 18. Ar-
kitekt: FR. CHRISTENSEN.

Ombygning af Ejendommen St. Pederstræde Nr. 19.
Bygherre: Bogtrykker P. HERTZ. Arkitekt: V. SANDER.
Murformand: N. C. MADSEN.

Ombygning af Hellig Kors Kirkes Præstebolig. Ar-
kitekt: C. ORKILD.

Istandsættelse og Ombygning af Ejendommen „Bella-
høj“ ved København. Bygherre: Banksekretær A.
LÜTKEN. Arkitekt: M. BORCH.

Tilbygning til St. Jørgens Gymnasium. Arkitekt: N.
HAUBERG. Murformand: R. BJARNE.

Istandsættelse af Ejendommen Jægersborgallé Nr. 34
efter Brand. Bygherre: E. RUBOWS Eftfg.

Istandsættelse af Farumvejgaard. Bygherre: Grosserer
Emil O. BENTHIEN. Arkitekt: E. BAY. Murformand:
E. BORCH.

Nedrivning af Baghus og *Ombygning* af Ejendommen
Hyskenstræde Nr. 8. Bygherre: E. RUBOWS Eftfg.
Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. BJARNE.

Tilbygning til og *Ombygning* af Kontorbygning paa
Kalvebodsbrygge. Bygherre: De Forenede Kulimport-
ører. Arkitekt: FR. CHRISTENSEN. Murformand: N.
C. MADSEN.

Istandsættelse af Helligaands Huset med Paalægning af nyt Tag. Arkitekt: TH. HAVNING.

1924 *Opførelse af et Gravsted paa Hellerup Kirkegaard. Bygherre: Fabrikant SCHOU. Arkitekt: A. LØNBORG-JENSEN. Murformand: N. C. MADSEN.*

Opførelse af Nybygning og Ombygning af Ejendommen Købmagergade Nr. 60. Bygherre: Grosserer ROEPSTORFF. Arkitekt: P. KOCH. Murformand: N. C. MADSEN.

Ombygning af Ejendommen Fuglevangsvej Nr. 13. Bygherre: Bogtrykkerfirmaet KANDRUP & WUNSCH. Arkitekt: V. SANDER.

Opførelse af Ejendommen Farumvejgaard efter Brand. Bygherre: Grosserer Emil O. BENTHIEN. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. BJARNE.

Ombygningsarbejder i Carlsbergfondets Bygning. Arkitekt: CH. BORCH.

Ombygningsarbejder i Ejendommen Vesterbrogade Nr. 30. Bygherre: Bagermester ROBERT MØLLER. Arkitekt: V. DAN. Murformand: R. BJARNE.

Nedrivning af en ældre Bygning og Opførelse af en Nybygning i Hyskenstræde. Nr. 4 og 6. Bygherre: E. RUBOWS Eftfg. Arkitekt: E. BAY. Murformand: R. BJARNE.

Funderingsarbejder ved Udvidelse af Gødningskalkfabriken i Holtug. Bygherre: Naskov Gibs- & Kalkværk. Murformand: E. BORCH.

Foruden de i foranstaaende Fortegnelse nævnte større Restaureringsarbejder har Firmaet indenfor samme Tidsrum udført mere eller mindre omfattende Istandsættelsesarbejder paa en Række offentlige og private Bygninger, hvilket har udgjort en ikke uvæsentlig Del af dets Virksomhed. Disse Istandsættelsesarbejder omfatter for offentlige Bygningers Vedkommende bl. a. følgende:

Abel Cathrines Stiftelse. Aarlig Vedligeholdelse efter Opførelse af den nye Stiftelsesbygning paa Vesterbro.

„*Den Ankerske Gaard*“, Ved Stranden 14, i H. M. Kong Georgios I. af Grækenlands Besiddelse.

Botanisk Haves Bygninger, Bassiner m. v. i Tiden fra 1893—1903.

Friskolebørns-Asylerne i København, tilhørende „Foreningen til Oprettelse af Friskolebørnsasyler i Københavns Arbejderkvarterer“ (Guldbergsgade 10, Valdemarsgade 21, Brobergsgade 10 og Istedgade 21) i Aarene 1909—1918.

Vor Frue Kirke i København i Aarene 1894—1903.

St. Jørgens Gymnasium (I. M. Hertz' Skole, Henrik Madsens Skole) paa Philippavej Nr. 1 efter Skolens Opførelse.

Karmeliterklosteret og St. Mariæ Kirke i Helsingør efter endt Hovedstandsættelse. Reparationer i Aarene 1916—19.

Kjøbenhavns Raadhus. Aarlig Vedligeholdelse efter Hovedbygningens Fuldførelse i 1903—1920.

Kjøbenhavns Kommuneskoler paa Gasværksvej, Kapelvej, i Mathæusgade, Ryesgade, St. Hansgade, Oehlenschlägersgade, Istedgade og paa Marie Kirkeplads i Tiden fra 1881—1919.

Kjøbenhavns Kommunes Nødtørftsanstalter paa Amager-torv, Grønttorvet, Aaboulevard, Trianglen og Kalvebod-brygge i Aarene 1915—1919.

Metropolitanskolen i København fra 1894—1903.

Provins[Lands]arkivet for Sjælland og Lolland-Falster m. v. paa Jagtvej 10 i 1890'erne.

Reformert Kirke i Gothersgade. Restaureringsarbejder i 1890'erne.

Sorgenfri Slot. Aarlige Istandsættelsesarbejder i Aarene 1889—1896.

Statens Serum-Institut paa Amager Boulevard. Aarlig Vedligeholdelse efter Bygningens Opførelse i 1902.

Trinitatis Kirke med Runde Taarn. Aarlig Vedligeholdelse i Aarene 1879—1920.

Kjøbenhavns Universitet. Aarlige Istandsættelser paa Universitetets Bygninger i Kjøbenhavn, nemlig: Universitetets Hovedbygning, Kommunitetsbygningen, Professorboligen ved Kommunitetet, Konsistoriebygningen, Universitets-Biblioteket og Zoologisk Museum; endvidere paa Professorboligen i Kannikestræde Nr. 11 samt Bygningerne i Studiestræde Nr. 6 og St. Pederstræde 5, 13 og 15 i Tiden 1893—1903.

For *Nationalmuseets II. Afdeling* er der foruden de i Hovedfortegnelsen nævnte omfattende Istandsættelsesarbejder ved Vordingborg og Gurre Slotsruiner samt Badstrup Stenhus udført Istandsættelsesarbejder paa Stege Mølle-taarn (i 1895), ved Esbønderup Kirke (i 1900) og paa Fat-tiggaarden — Karmeliternes Sygehus — i Helsingør (1905) samt foretaget Udgravninger og Undersøgelser ved de kongelige Grave i St. Bendts Kirke i Ringsted (1900 og 1901).

